

Hop i Job

Afsluttende evaluering

Udarbejdet af

Birgitte Nielsen - Kulturgynge

Januar 2009

Indholdsfortegnelse

Projekt ”Hop i Job”	3
Introduktion.....	3
Læsevejledning.....	4
Formålet med projekt ”Hop i Job”	4
Projektets effekt og resultatmål	5
Projektets målgruppe.....	5
Projektets hovedelementer.....	5
Planlagt indhold og metode.....	5
Forankring og fremtidsperspektiv.....	7
Formidling.....	7
Opfølgning og evaluering.....	7
De afsluttende evalueringsresultater	
- kort fortalt.....	8
Projektets resultater og effekt.....	8
Konkrete eksempler.....	9
Særligt virksomme tiltag i projekt ”Hop i Job”	11
Perspektiver ift. forankring og eventuel implementering af projektets tiltag.....	12
Afsluttende evaluering.....	13
Datagrundlag.....	13
Erfaringsspredning.....	14
Afsluttende evaluering af projekt ”Hop i Job”.....	14
Projektets organisering og projektaktører samt andre involverede.....	14
Projektets samarbejdspartnere.....	15
Projektets deltagere – herunder en redefinition af målgruppen.....	15
Indhold i projekt ”Hop i Job” samt vurdering af hvad tiltagene har haft af betydning for projektets resultater.....	15
Undervisning i kvindegymnastik, sundhed/sund kost og smertehåndtering.....	16
Undervisning ift. emnet ”Job og kønsroller”.....	18
Helbredsafklarende samtaler(r) i samarbejde med ”Trivselsgruppen A/S”	20
Mulighed for, at en projektmedarbejder deltager i trekantsamtaler.....	21
Mulighed for, at en projektmedarbejder efter behov deltager i familievejledningssamtaler.....	22
”Mentor” kobles på kvinderne i arbejdsgrupperne.....	22
Etablering af selvhjælpsgrupper.....	23
Samarbejdet med ”Selvhjælpsgrupper i Århus”.....	25
Forløbet set med projektets øjne.....	25
Forløbet set med ”Selvhjælpsgrupper i Århus”’ øjne.....	28
”Selvhjælpsgrupper i Århus”’ generelle tilbud.....	28
”Selvhjælpsgrupper i Århus” og ”Hop i Job” projektet.....	29
Hvad skal der til for at få en selvhjælpsgruppe til at fungere med ”Hop i Job”’s målgruppe – set med projektets briller.....	30
Hvad skal der til for at et sådant projekt med oprettelse af en selvhjælpsgruppe kan blive en succes – set med ”Selvhjælpsgrupper i Århus”’ briller.....	31
Etablering af lokal netværk for målgruppen.....	32
Projektets bagvedliggende metode set udefra.....	33
Andre tiltag.....	33
Virksomme tiltag i projekt ”Hop i Job”	34
Særligt virksomme tiltag.....	35

Evaluering af effekt og resultatmål.....	36
De tørre tal.....	36
Resultaterne og effekten af projekt ”Hop i Job”.....	37
Resultatmål som Kulturgynge normalt opererer med i ordinære afklarings- og opkvalificeringsforløb	39
Konklusion.....	40
Projektets planlagte effekt- og resultatmål.....	40
Resultatmål og effekt af projekt ”Hop i Job”	41
Resultater og effekt bør ikke kun måles i tal og procenter.....	41
Virksomme og særligt virksomme tiltag i projekt ”Hop i Job”	41
Perspektiver ift. implementering og forankring af de særligt virksomme tiltag i projekt ”Hop i Job”	42

Projekt ”Hop i Job”

Introduktion

Kulturgyngen i Århus er en privat virksomhed, der har eksisteret siden 1987. Kulturgyngen driver restaurant Gyngen – med musikscene og reklamebureauet KulturSats samt indtil d. 1. dec. 2008 vandrerhjemmet City Sleep-In¹. Endvidere fungerer Kulturgyngen som et aktiverings- og uddannelsesprojekt for udsatte arbejdsledige i Århus Kommune. Siden opstarten har Kulturgyngen haft erfaring med revaliderings- og aktiveringspersoner med anden etnisk baggrund end dansk.

Med støtte fra EU's Socialfond gennemførte Kulturgyngen i perioden medio sep. 2004 til og med dec. 2007 det arbejdsmarkedsrettede udviklingsprojekt ”Nye Medborgere på Arbejdsmarkedet”², der bl.a. havde til formål at udvikle et tiltag, der afklarer og opkvalificerer gruppen af danskere med anden etnisk oprindelse end dansk, så de matcher de krav, der stilles på en dansk arbejdsplads.

Resultatet af projektet blev udmøntet i NMPA – metoden (Nye Medborgere på Arbejdsmarkedet – metoden – jf. Bilag 6), og nogle af tiltagene fra projektet blev implementeret på Kulturgyngen i foråret 2008. Erfaringerne fra projekt Nye Medborgere på Arbejdsmarkedet viste dog også, at den gruppe, der var tilbage ved afslutningen af projektet, var langt sværere at få ind på arbejdsmarkedet end først antaget.

Der var tale om kvinder med anden etnisk oprindelse end dansk fra ikke vestlige lande i matchgruppe 4 og 5³, og som stort set aldrig havde haft tilknytning til det danske arbejdsmarked. Barriererne for at komme i arbejde for disse kvinder kunne delvis begrundes i deres helbredstilstand og manglende netværk.

Kulturgyngen kontaktede ”Center for Sundhed og Livsstil” (nu ”Trivselsgruppen A/S”) i Århus mhp. et muligt samarbejde og indtænkte endvidere muligheden for et fremtidigt samarbejde med ”Selvhjælpsgrupper i Århus” ifm. nævnte målgruppe, hvilket udmundede i ansøgningen om projekt ”Hop i Job” til Det Lokale Beskæftigelsesråd for Århus og Samsø.

Projektet blev realiseret og har kørt på Kulturgyngen i perioden feb. 2008 – feb. 2009.

---

1 Se endvidere www.kulturgyngen.dk

2 <http://kulturgyngen.socialfonden.net/>

3 *Matchgruppe 4-5 er ifølge Beskæftigelsesministeriet defineret på følgende måde:*

Gruppe 4 – Lav grad af match: Den ledige har så væsentlige begrænsninger i kompetencer og ressourcer, at den ledige ikke umiddelbart vil kunne indgå i jobfunktioner på det ordinære arbejdsmarked. Den lediges arbejdsevne er aktuelt så betydeligt nedsat, at jobfunktioner, der er forenelige med den lediges kompetencer og ressourcer, kun vil kunne findes i et meget begrænset omfang på det ordinære arbejdsmarked.

Gruppe 5 – Ingen match: Den ledige har så omfattende begrænsninger i kompetencer og ressourcer, at den ledige aktuelt ikke har nogen arbejdsevne, der kan anvendes i jobfunktioner på det ordinære arbejdsmarked (se i øvrigt: Videnscenter for Kompetenceafklaring Midt- og Vest. ”Kompetenceafklaring – er en ny chance til alle”).

Læsevejledning

Nærværende afsluttende evaluering af projekt ”Hop i Job” består af to dele.

Første del giver som fremgået en introduktion til projekt ”Hop i Job”. Der følger herefter en kort beskrivelse af projektets formål, effekt og resultatmål, målgruppe, hovedelementer samt indhold og metode, som beskrevet i projektbeskrivelsen. Herudover er der et afsnit vedr. projektets påtænkte indsats ift. forankring og fremtidsperspektiv, formidling, opfølgning og evaluering. Sidst i projektets første del findes en kort opsummering af projektets evalueringsresultater herunder også konkrete, anonymiserede eksempler på forskellige projektdeltageres forløb, særligt virksomme tiltag i projektet samt i kort form projektets overvejelser omkring forankring og implementering af projektets tiltag.

Anden del er evalueringsdelen. Denne del indeholder afsnit vedr. evalueringens sigte og datagrundlag samt erfaringsspredning. Herefter følger selve evalueringen, som indeholder følgende: et afsnit vedr. projektets organisering og projektaktører samt andre involverede, et afsnit vedr. projektets deltagere (herunder en redefinition af målgruppen), indholdet i projekt ”Hop i Job”, som det blev udmøntet herunder også en vurdering af, hvad tiltagene har haft af betydning for projektets resultater samt et kort afsnit vedr. projektets bagvedliggende metode set udefra, en skematisk oversigt over, hvor virksomt de forskellige tiltag har været, en opsummering af de særligt virksomme tiltag samt en evaluering af effekt og resultatmål.

Der afsluttes med en konklusion, der søger at besvare spørgsmålene rejst i afsnittet vedr. formålet med evalueringen af projekt ”Hop i Job” og perspektiveres med projektets overvejelser vedr. implementering og forankring af de mest effektfulde tiltag.

Formålet med projekt ”Hop i Job”

I forlængelse af afsnittet ”Introduktion” blev formålet med projekt ”Hop i Job” at finde metoder til at supplere NMPA – metoden (se Bilag 6), så barriererne for målgruppen blev reduceret, herunder særligt målgruppens helbredstilstand og manglende netværk, og målgruppen herved blev i stand til at komme ind på det danske arbejdsmarked og/eller eventuelt kunne blive indplaceret i en matchgruppe på et højere niveau end ved projektstart.

Projektet ville sammen med Kulturgyngens øvrige tiltag for denne målgruppe, i samarbejde med ”Center for Sundhed og Livsstil” (”Trivselsgruppen A/S”) og ”Selvhjælpsgrupper i Århus” sætte fokus på sundhed, familieforhold og manglende netværk for at give deltagerne forudsætninger til at kunne magte et arbejde på det danske arbejdsmarked.

Projektets effekt og resultatmål

- som beskrevet i projektbeskrivelsen

100 % af projektdeltagerne bliver afklaret og udsluses med en realistisk jobplan.

30 % af projektdeltagerne udsluses til hel eller delvis selvforsørgelse i form af: ordinært arbejde, uddannelse, fleksjob, pension samt løntilskudsjob i offentlig eller privat virksomhed.

35 % af projektdeltagerne er ikke blevet placeret, men er kommet tættere på arbejdsmarkedet, evt. skiftet til en højere matchgruppe.

5 % vil af forskellige årsager ikke kunne placeres et andet sted efterfølgende. Det drejer sig om deltagere, der er fraflyttet kommunen, barsel, sygdom og/eller behandling for misbrug.

Projektets målgruppe

- som beskrevet i projektbeskrivelsen

Flygtninge-/indvandrerkvinder på kontanthjælp i matchgruppe 4 og 5 karakteriseret ved ingen eller ringe erhvervserfaring og begrænsede eller ingen danskundskaber samt sociale, psykiske og/eller helbredsmæssige problemstillinger. Kvinderne er ofte plaget af forskellige smerter, fysiske som psykosomatiske, er traumatiserede i større eller mindre grad og belastede af familiemæssige forhold. Typisk lever de i traditionelle kvinderoller, men umiddelbart ønsker de at blive en del af arbejdsmarkedet⁴.

Projektets hovedelementer

- som beskrevet i projektbeskrivelsen

Hovedelementerne i projekt "Hop i Job" skulle udgøres af et ordinært forløb på Kulturgynge, bestående af afklaring- og opkvalificering samt arbejdsstræning i en af Kulturgynge's virksomheder + dansk- og samfundsundervisning, jobsøgning m.v. kombineret med nye, specifikke sundheds- og netværksskabende tiltag for målgruppen (se nedenstående afsnit).

Planlagt indhold og metode

- som beskrevet i projektbeskrivelsen

Følgende afsnit skitserer et helt forløb for den enkelte flygtninge-/indvandrerkvinde, der skulle være i et forløb på Kulturgynge, og som samtidig skulle være i projekt "Hop i Job". Det, der er markeret med *kursiv*, er det specifikke indhold i projekt "Hop i Job".

---

⁴ Kulturgynge og Århus Kommune har en formaliseret samarbejdsaftale vedr. visitering af ledige til aktivering herunder ledige med anden etnisk baggrund end dansk, og "Hop i Job"s projektdeltagere er således udvalgt herfra, hvis projektdeltageren selv har været indstillet på det.

Tre faser

Forløbet for den enkelte deltager var planlagt til at være opdelt i to-tre faser. Faserne kunne variere tidsmæssigt fra deltager til deltager, og længden af perioden skulle tilrettelægges ud fra en individuel vurdering. I alle faserne skulle der være en kontaktperson tilknyttet.

Fase 1: en afklaring af den enkelte projektdeltagers forudsætninger, ressourcer og ønsker, bl.a. med udgangspunkt i opmærksomhedspunkterne ”Faglige/praktiske kompetencer”, ”Personlige kompetencer”, ”Sproglige kompetencer”, ”Eget arbejdsmarkedsperspektiv”, ”Økonomi” samt ”Netværk” og ”Helbred” - med henblik på en individuel og målrettet opkvalificering kombineret med arbejdsstræning i Kulturgyngegens egne virksomheder og andre, individuelle, tiltag ift. sundhed og netværk. Der udarbejdes en foreløbig plan.

Fase 2: en vekselvirkning mellem en individuel, målrettet opkvalificering i Kulturgyngegens egne virksomheder (eller evt. via korte eksterne praktikker) og tilbud til den enkelte som motivationssamtaler, hjælp til jobsøgning/jobsamtaler, virksomhedsbesøg, mental støtte, boligstøtte, dansk- og samfundsundervisning (herunder regler og normer på en dansk arbejdsplads) samt diverse tiltag ift. sundhed og familiemæssige problemstillinger/netværksskabelse i relation til den enkeltes plan. Dansk- og samfundsundervisningen skulle fokusere på arbejdsmarkedet rettet undervisning.

Der var fra Kulturgyngegens side bevidsthed om, at målgruppen endvidere ved at indgå med Kulturgyngegens øvrige deltagere i afklarings- og opkvalificeringsforløb ville få mulighed for en tæt kontakt med danskere og på denne måde også gennemgå en lære- og udviklingsproces ift. sprog, kultur- og arbejdsmentalitet mv.

Den specifikke sundheds- og netværksskabende del

I forhold til den specifikke sundhedsdel for kvinderne i projektet var det planlagt at samarbejde med ”Trivselsgruppen A/S” i Århus. Efter behov var det planlagt, at hver enkelt deltager blev helbredsafklaret af ”Trivselsgruppen A/S”. Hver enkelt projektdeltager ville endvidere blive tilbudt undervisning i ”motion og kost”, ”smertehåndtering” samt ”kvindegymnastik” (en eller to gange om ugen).

Projektets medarbejdere ville efter behov tilbyde at deltage i trekantsamtaler med deltagernes praktiserende læge og eventuelle andre inden for sundhedsvæsenet.

Kulturgyngegen ville koble en ”mentor” på kvinderne i arbejdsgrupperne, så der kunne sættes ekstra fokus på korrekte arbejdsstillinger, forebyggelse af stress m.v.

I samarbejde med ”Selvhjælpsgrupper i Århus” ville projektet søge at etablere to selvhjælpsgrupper, som projektdeltagere med behov ville blive tilbudt at deltage i: en selvhjælpsgruppe for deltagere, der er ramt af psykisk sygdom eller post traumatisk symptomer og en selvhjælpsgruppe for projektdeltagere, der har et familiemedlem, der er ramt af psykisk sygdom eller post traumatisk symptomer. Et behov Kulturgyngegen i projektet ”Nye Medborgere på Arbejdsmarkedet” havde erfaret var stort for denne målgruppe.

Fase 3: Det var planlagt, at det var muligt at fortsætte i fase 3, hvis deltageren ønskede det og var parat til det. I fase 3 etableres der praktik i en virksomhed, eventuelt efterfulgt af job med løntilskud. Under dette forløb skulle der tilknyttes en ”mentor” fra Kulturgyngen, som projektdeltageren kendte og var tryk ved. Det var planlagt at anvende Kulturgyngens virksomhedsnetværk til disse praktikplaceringer, men projekt ”Hop i Job” er opsøgende afhængig af projektdeltagernes individuelle mål.

Forankring og fremtidsperspektiv

- som beskrevet i projektbeskrivelsen

Baseret på den afsluttende evalueringsrapport var det påtænkt, at Kulturgyngen i sit daglige virke på sigt ville implementere de tiltag ift. sundhed og netværksdannelse, som ville vise sig at give positive resultater.

Specifikt ville Kulturgyngen gerne være forankringssted for de nævnte selvhjælpsgrupper og søge at etablere et fast samarbejde med ”Trivselsgruppen A/S” mhp. at supplere Kulturgyngens tilbud for målgruppen med de ydelser, der viste sig at være relevante.

Formidling

- som beskrevet i projektbeskrivelsen

Projektet ville udarbejde en folder til sagsbehandlere/deltagere med en beskrivelse af projektet og mulighederne for målgruppen med særlig vægt på sundheds- og netværksvinklen samt en folder til privatpraktiserende læger, der gjorde rede for, at det er muligt at invitere en af projektmedarbejderne med til en samtale med en projektdeltager fra projekt ”Hop i Job” og baggrunden for dette.

Projektet ville generelt udsende nyhedsbreve på Kulturgyngens hjemmeside og til sagsbehandlere med fokus på positive historier i projektet og særligt positive historier ift. sundhed og netværksskabelse, der bevirker, at en deltager får arbejde eller kommer nærmere arbejdsmarkedet.

I afslutningen af projektperioden ville projektet afholde en afslutningskonference for sagsbehandlere/privatpraktiserende læger og andet sundhedspersonale med fokus på de positive resultater fra projektet ift. sundhed og netværksdannelse.

Opfølgning og evaluering

- som beskrevet i projektbeskrivelsen

Opfølgning: Baseret på Kulturgyngens erfaringer med projektet ”Nye Medborgere på Arbejdsmarkedet” ville der blive søgt etableret en intern tværsektoriel følgegruppe med en repræsentant for Kulturgyngens ledelse samt en repræsentant for ”Trivselsgruppen A/S”, der kunne bidrage til udvikling af projektet og til løbende at følge op på projektets økonomi og milepæle.

Hvert kvartal ville der endvidere blive udarbejdet en statusrapport af en af projektets fast tilknyttede projektmedarbejdere til ”Det Lokale Beskæftigelsesråd for Århus og Samsø” med fokus på projektets milepæle.

Evaluering: Projektet ville blive afsluttet med en større, intern evalueringsrapport, udarbejdet af en af projektets fast tilknyttede projektmedarbejdere. Der ville blive arbejdet med evalueringen ud fra de formelle lovgivningsmæssige regler samt en kritisk analyse ift. projektbeskrivelsens indhold, mål og midler og ift. implementering på Kulturgynge.

Før selve evalueringen af projekt ”Hop i Job” følger der nu en kort opsummering af projektets evalueringresultater og særligt virksomme tiltag.

De afsluttende evalueringresultater

- kort fortalt

Indledningsvis kan det konkluderes, at ”Hop i Job”-tiltagene har ”båret frugt”. Resultatet ses tydeligst ift. de projektdeltagere, der ved projektets afslutning er blevet udsluset til hel eller delvis selvforsørgelse (lig med 33,3 % af projektdeltagerne) og i mindre grad ift. projektdeltagere, som Kulturgynge ikke har været i stand til at placere efterfølgende (se det tidligere afsnit ”Projektets effekt og resultatmål” og afsnittet med den egentlige evaluering). Men i forlængelse heraf må det bemærkes, at et projekt som dette ikke kun bør måles i tal og procenter. F.eks. mener hovedparten af projektdeltagerne, at de har fået det bedre efter at have deltaget i projektet (se bl.a. Bilag 5).

I det følgende opsummeres kort projektets resultater og effekt, når der ses på de opstillede mål ift. projektbeskrivelsen.

Projektets resultater og effekt

Når der ses på de opstillede effekt og resultatmål kan det konstateres, at alle projektdeltagere er blevet afklaret og udsluset med *en realistisk jobplan*, bortset fra en enkelt, der pludselig forsvandt efter en rejse til Oslo. Det svarer til 90 % af projektdeltagerne.

33,3 % af projektdeltagerne er blevet udsluset til hel eller delvis selvforsørgelse. Målet var 30 % og er således nået.

25 % af projektdeltagerne er endnu ikke placeret men er kommet tættere på arbejdsmarkedet. Dette resultat ligger et stykke fra det ønskede mål.

Dette kan evt. forklares ved, at der er fire projektdeltagere, der endnu ikke har afsluttet deres forløb på Kulturgynge. Som det vil blive nævnt senere virker det næppe sandsynligt, at alle disse fire deltagere vil være at finde i nærværende udslusningskategori men i den førnævnte, når de udsluses fra Kulturgynge⁵.

---

5 Projektet vurderer, at det vil være gældende for tre af projektdeltagerne.

I relation til udslusningskategorien med projektdeltagere, det ikke har været muligt at placere andet sted efterfølgende, forventede Kulturgyngen, at procenttallet ville være 5 %. Men procenttallet viste sig at blive 41,67 %, hvilket betyder, at målet ikke er nået. Det forholdsvis høje procenttal i denne udslusningskategori skal ses i lyset af, at procenttallene i de to første kategorier er eller sandsynligvis *bliver* lidt højere end forventet.

Alt i alt må det konkluderes, at ”Hop i Job”-tiltagene har haft en ikke uvæsentlig betydning for over halvdelen af projektdeltagerne. Ifm. projektets øvrige projektdeltagere har tiltagene ikke haft nogen betydning. Dette kan forklares ved, at denne gruppe af projektdeltagere har meget komplekse sygdomme og familieære forhold⁶.

Konkrete eksempler

For at give et bedre billede af, hvad procenttallene dækker over, følger her nogle konkrete, anonymiserede eksempler på projektdeltagere og deres forløb i projekt ”Hop i Job”, og hvad der videre er sket med dem.

Eksempler på projektdeltagere, der er udsluset i kategorien ”Hel eller delvis selvforsørgelse”

a) Kvinde fra Afrika på 42 år. Alenemor med 4 børn, har ingen skole- eller uddannelsesmæssig baggrund fra sit hjemland, men en bestået Dansk Prøve 1 i sprogskoleregi (kvinden har således igennem det meste af sit liv været analfabet), virker til tider genert og måske en smule indelukket. Har visse familieære problemstillinger, som projektmedarbejderne først får kendskab til efter et par måneder i projektet.

Kvinden starter i projektet med at være i Kulturgyngens køkkenarbejdsgruppe i Restaurant Gyngen, deltager i dansk- og samfundsundervisningen, undervisningen i emnet ”Job og kønsroller” samt undervisningen i kvindegymnastik, sundhed/sund kost og smertehåndtering. Hun vil gerne være pædagogmedhjælper og kommer derfor i en kortere praktik i en børnehave som pædagogmedhjælper, er herudover med på et par af projektets virksomhedsbesøg til et par virksomheder, hvor projektet havde en formodning om, at nogle af projektets deltagere eventuelt kunne få arbejde – dels specialplejehjemmet Caritas i Århus⁷ og dels vaskeriet MidtVask i Århus⁸. Hun får af praktikstedet mange positive tilkendegivelser, men stedet er også af den opfattelse, at der er lang vej for hende, hvis hun skal arbejde som pædagogmedhjælper.

Projektmedarbejderne vurderer, at hun ikke vil være i stand til at varetage et regulært arbejde, før hun får flere almene kompetencer, bl.a. matematiske kompetencer. Projektdeltageren udsluses til ”Introduktionsåret for tosprogede” på VUC, og hendes egen langsigtede plan er at tage en PGU-uddannelse. Dette er projektmedarbejderne usikre på, om hun kan gennemføre – men vurderer, at det vil være nødvendigt for hende under alle omstændigheder at gennemføre det nævnte kursus eller tilsvarende for at kunne varetage et arbejde. Kvinden er i projektet i 8 måneder.

⁶ Generelt må det også bemærkes, at procenttallene er baseret på en meget lille gruppe projektdeltagere (16 i alt).

⁷ www.aarhuskommune.dk/portal/borger/pension_aeldre/lokalcentre_plejehjem/Caritas

⁸ www.midtvask.dk

⁹ I parentes bemærket viste det sig ikke at være muligt at få nogle af projektdeltagerne i arbejde de pågældende steder. Hos MidtVask ansætter de ikke folk i fleksjob, bortset fra deres egne medarbejdere, som ikke længere kan fungere i en ordinær ansættelse. Hos Caritas havde projektdeltagerne generelt for mange skavanker eller for lidt dansk kundskaber til, at Caritas kunne se muligheder hos dem. Det skal i forlængelse heraf tilføjes, at begge steder ellers var meget åbne over for ansættelse af flygtninge/indvandrere.

b) Kvinde fra Irak på 50 år med ikke specielt gode dansksproglige kompetencer, diverse sygdomme og komplikationer bl.a. pga. en tidligere blodprop, hvilket bevirker, at hendes arbejdsevne ligger på mellem 3-4 timer pr. dag. Har i sit hjemland arbejdet som folkeskolelærer i de mindste klasser. Specielt for nærværende projektdeltager er, at hun har en jernvilje ift. at komme i arbejde. Projektdeltageren starter i projektet i køkkenarbejdsgruppen i Restaurant Gyngen, deltager i dansk- og samfundsundervisningen samt undervisningen i kvindegymnastik, sundhed/sund kost og smertehåndtering og gør brug af projektets mulighed for at have en projektmedarbejder med til en trekantsamtale med sin egen læge og kommer senere i en ekstern praktik i en virksomhed, der pakker smykker. En projektmedarbejder er løbende i tæt kontakt med projektdeltagerens sagsbehandler. Kvinden får tilkendt fleksjob, og praktikstedet indvilliger i at ansætte hende i fleksjob. Kvinden er i projektforsløbet i tre måneder – men har været på Kulturgyngen i sammenlagt 12 måneder.

Eksempel på projektdeltager, der ikke er blevet placeret, men er kommet tættere på arbejdsmarkedet, evt. skiftet til en højere matchgruppe

Kvinde fra Irak på 25 år, der taler rimelig godt dansk. Lider af epilepsi, hvilket bevirker, at hun ikke er i stand til at arbejde mere end ca. 3-4 timer om dagen. Er medicineret så godt som muligt, men har stadigvæk anfald, hvilket projektet har oplevet flere gange. Er desuden lettere debil. Projektdeltageren starter i køkkenarbejdsgruppen i Restaurant Gyngen, deltager i dansk- og samfundsundervisningen og undervisningen i kvindegymnastik, sundhed/kost og smertehåndtering + kvindegymnastikforsløbet hos "Trivselsgruppen A/S", hvor underviseren taler med hende om specifikke problemstillinger ift. det at have epilepsi og kroppens reaktion herpå. Deltager endvidere i de netværksskabende møder med "Selvhjælpsgrupper i Århus". Projektdeltageren viser sig hurtigt at have flair for køkkenarbejdet og prioriterer at nedtone undervisningsdelen i hendes forløb for til gengæld at arbejde mere i sin arbejdsgruppe. Projektmedarbejdere er løbende i tæt kontakt med projektdeltagerens sagsbehandler, og det bliver afklaret, at projektdeltageren med stor sandsynlighed vil blive godkendt til fleksjob. Projektdeltageren er p.t. fortsat i et forløb på Kulturgyngen, har netop bestået det obligatoriske hygiejnekursus for flygtninge/indvandrere på Teknisk Skole og forventes at få bevilliget fleksjob i løbet af kort tid. Kvinden har været i projekt "Hop i Job" i 8½ måned.

Eksempel på projektdeltagere, der ikke har kunnet placeres andet sted, da de er fraflyttet kommunen, er på barsel, syg eller i behandling for misbrug

a) Kvinde fra Irak på 26 år, rimelig til dansk, men meget uselvstændig og stort set ingen kendskab og forståelse for spillereglerne ifm. det danske arbejdsmarked og rollen som jobsøgende, tendens til depression pga. en fastlåst ægteskabelig situation, smerter i ben, ryg og nakke samt astma. Kvinden starter i projektet i Kulturgyngens daværende virksomhed "City Sleep-In" som "morgenmads-køkkenmedhjælper" og deltager samtidig i dansk- og samfundsundervisningen samt undervisningen i kvindegymnastik, sundhed/kost og smertehåndtering, kvindegymnastikforsløbet hos "Trivselsgruppen A/S" og får herudover støtte og hjælp af projektets coach. Gør et godt stykke arbejde på "City Sleep-In", er stabil og servicemindet. Finder selv et job som løsarbejder, hvor primære opgave er at pakke kasser.

Pga. projektdeltagerens astma bliver hun efter kort tid desværre nødt til sige sit job op – og vender tilbage til projektet. Har i denne forbindelse diverse problemstillinger ift. job og kontanthjælp. Samtidig bliver hun gift og finder ud af, at hun og hendes mand ikke har mulighed for at bo sammen.

Projektdeltageren bliver mere og mere depressiv og får mere og mere brug for individuel hjælp og rådgivning; bl.a. formulerer projektet et brev til hendes egen læge mhp. afdækning af en evt. depression. I en telefonisk samtale med hendes egen praktiserende læge viser det sig, at lægen er af den opfattelse, at nærværende projektdeltager "spiller teater", hvilket projektet i parentes bemærket er uenig i – men lægen er ikke interesseret i en trekantsamtale.

Da projektdeltageren har behov for en tæt opfølgning skifter hun til køkkenarbejdsgruppen i Restaurant Gyngen, der har en tættere kontakt med hver enkelt projektdeltager og deltager herudover i møderne i "Selvhjælpsgrupper i Århus" - men bliver mere og mere sygemeldt. Fraflytter herefter kommunen, hvilket dog ikke er forårsaget af hendes forløb i projektet/Kulturgyngen og udmeldes af projektet. Kvinden har været i projektet i 6 måneder.

Som et aber dabej vurderer projektet, at omtalte projektdeltager ville profitere af at fortsætte i et afklarings- og opkvalificeringsforløb på Kulturgyngen, hvis det var muligt – og også ville kunne udluses i en "bedre" kategori end den nævnte.

b) Kvinde fra Somalia på 35 år, taler elendigt dansk men noget engelsk, er HIV-positiv, havde i projektperioden bl.a. problemer med ryggen, en langvarig lungebetændelse og var meget sygemeldt. Sagsbehandleren har en mistanke om, at kvinden lever af prostitution. Er i et "on"/"off"-forhold med en psykisk syg og voldelig mand (hun er bl.a. blevet skåret i flere gange). Har en større datter, der er tvangsfjernet og bor hos en plejefamilie – projektdeltageren ser hende dog en gang om ugen. Har endvidere på grund af forholdet til den psykiske syge mand måttet flytte bolig i projektperioden.

Kvinden er på nedsat tid i projektet og placeret i arbejdsgruppen i Restaurant Gyngen. Hun viser interesse for de fleste af tiltagene i "Hop i Job" men møder aldrig op til noget af det. Er heller ikke stabil i arbejdsgruppen. En projektmedarbejder er jævnligt i kontakt med hendes sagsbehandler, og kvinden bliver på et tidspunkt langtidssygemeldt.

Status er på nuværende tidspunkt, at sagsbehandleren og projektdeltageren arbejder hen mod en pension.

Særligt virksomme tiltag i projekt "Hop i Job"

Særligt virksomme tiltag har i projekt "Hop i Job" vist sig at være følgende¹⁰:

- Undervisning i kvindegymnastik, sundhed/sund kost og smertehåndtering – én dag om ugen i 5 timer
- Fem undervisningsgange i "Trivselsgruppen A/S" med både praktisk og teoretisk undervisning af en fysioterapeut indeholdende øvelser og teori ift. bækkenbunden, ryggen, afspænding, kredsløbet og kondition samt sammenhængen mellem sundhed og fysisk aktivitet.
- Mulighed for, at en projektmedarbejder deltager i trekantsamtaler med projektdeltagerens praktiserende læge og eventuelle andre inden for sundhedsvæsenet efter behov.

---

¹⁰ De særligt virksomme tiltag er de tiltag, som under afsnittet "Virksomme tiltag i projekt "Hop i Job" er rubriceret som tiltag med "Høj indflydelse" på projekt "Hop i Job" effekt og resultater.

- ”Mentor” koblet på projektdeltagerne i arbejdsgrupperne. Mentoren er med til: a) at afhjælpe sproglige barrierer, b) at give projektdeltagerne redskaber til at minimere individuelle smerter i arbejdssituationen, c) at tage hånd om almindelige hygiejne- og sikkerhedskrav m.v.
- (Brug af empowerment-elementer i arbejdet med målgruppen).

Perspektiver ift. forankring og eventuel implementering af projektets tiltag

I konklusionen på nærværende evaluering anbefales det, at der som en del af et afklarings- og opkvalificeringsforløb på Kulturgynge fremover etableres et tilbud for målgruppen, som omfatter undervisning i kvindegymnastik, sundhed/sund kost og smertehåndtering. Dette tiltag kan evt. etableres i samarbejde med ”Trivselsgruppen A/S”, ”IDA” (idrætsdaghøjskole i Århus), et oplysningsforbund eller en anden leverandør. Der peges på, at det vil være fordelagtigt, at der er en fysioterapeut og en kostvejleder koblet på. Det anbefales endvidere, at tilbuddet bør være gældende i hele afklarings- og opkvalificeringsforløbet – men der skal som minimum være tale om fem undervisningsgange.

Herudover anbefales det, at Kulturgynge får tilknyttet en ”mentor” ift. målgruppen. ”Mentoren” skal ud over sit virke i Kulturgynge arbejdsgrupper med opgaver som a) at afhjælpe sproglige barrierer, b) at give deltagere redskaber til at minimere individuelle smerter i arbejdssituationen, c) at tage hånd om almindelige hygiejne- og sikkerhedskrav, varetage funktionen med at deltage i eventuelle trekantsamtaler med praktiserende læger og andre inden for sundhedsvæsenet.

Af konklusionen fremgår det, at Kulturgynge er afhængig af eksterne midler for at kunne implementere de særligt virksomme af projekt ”Hop i Jobs” tiltag. Følgende finansieringsmodeller bliver nævnt: a) sammen med ”Trivselsgruppen A/S” eller anden relevant samarbejdspartner at søge fondsmidler hos ”Sygekassernes Helsefond” og/eller Socialministeriet puljer (specifikt ”Tips og Midler), b) ved genforhandlingen af Kulturgynge kontrakter med Århus Kommune i slutningen af 2009 at indføre de nævnte tiltag – men til en ny pris og/eller give Århus Kommune mulighed for at købe et tredje tilbud ifm. afklarings- og opkvalificeringsforløb på Kulturgynge – hvor prisen er fastsat ud fra udgiftsniveauet. Det bemærkes endvidere, at det eventuelt vil være muligt for Kulturgynge at få økonomiske midler til en ”mentor” gennem den offentlige mentorordning. Til sidst slås der i konklusionen et slag for, at Kulturgynge f.eks. i sin efteruddannelsesplan fokuserer på ”empowerment” teoretisk og metodisk, da det kan give nye handlemuligheder ift. målgruppen.

Afsluttende evaluering

Som planlagt er nærværende, afsluttende evaluering en intern evaluering, udarbejdet af en af projektets fast tilknyttede medarbejdere i januar 2009.

Den afsluttende evaluering sigter på at besvare følgende spørgsmål:

- Er projektets mål opnået, hvordan eller hvorfor ikke?
- Har projektets tiltag været virksomme, og hvilke tiltag har været særligt virksomme?
- Hvad er perspektiverne ift. forankring og eventuel implementering af projektet?

Den afsluttende evaluering refererer til resultater og pointer fra interview/spørgeskemaer, statusrapporter samt projektmedarbejders erfaringer i projektperioden (jf. nedenstående afsnit ”Datagrundlag”). Der vil ofte blive anvendt formuleringer i stil med ”Projektet er af den opfattelse”. Ordet ”projektet” refererer til projektets medarbejdere.

Datagrundlag

Evalueringen er baseret på

- tre statusrapporter til Det Lokale Beskæftigelsesråd for Århus og Samsø udarbejdet i projektperioden
- resultater fra den skriftlige borgerevaluering, som Kulturgynge er forpligtet til at gennemføre med hver enkelt deltager i et forløb på Kulturgynge, når vedkommende afslutter sit forløb, udarbejdet af Århus Kommune. Ni projektdeltagere har besvaret denne skriftlige borgerevaluering (i Bilag 1 ses spørgsmålene i den skriftlige borgerevaluering).
- gruppeinterview med projektdeltagere, der fortsætter i ordinære forløb på Kulturgynge baseret på et letforståeligt spørgeskema (i Bilag 2 ses spørgsmålene i spørgeskemaet) (4 i alt). Dette spørgeskema er endvidere sendt ud til samtlige, der har deltaget i projekt ”Hop i Job” igennem projektperioden, og der i denne forbindelse yderligere et par projektdeltagere, der har besvaret spørgeskemaet.
- projektmedarbejders erfaringer i projektperioden.

Desuden indgår projektbeskrivelsen af ”Hop i Job” til Det Lokale Beskæftigelsesråd for Århus og Samsø samt bachelorprojektet ”Indvandrere på arbejdsmarkedet - ”Medborgerskab skaber sammenhængskraft”, udarbejdet af Murat Er i nov. og dec. 2008, studerende på Den sociale Højskole i Odense¹¹.

Som også Murat Er gør opmærksom på i sin omtalte rapport, er der en vis fejlkilde forbundet med responsen fra projektdeltagerne, idet de fleste ikke taler og forstår særlig godt dansk. Dog har projektet valgt at tage responsen med i nærværende evaluering, da projektmedarbejderne er vant til at kommunikere med projektdeltagerne og har en rimelig kompetence til at forstå dem.

---

¹¹ Murat Ers ærinde er at finde ud af, hvilke tiltag der bliver gjort for at hjælpe flygtninge og indvandrere til at blive en mere integreret del af det danske samfund og arbejdsmarked og ser i denne sammenhæng bl.a. på, hvordan Kulturgynge's tiltag for F/I-gruppen fungerer i praksis (herunder også projekt ”Hop i Job”).

Erfaringsspredning

Ifølge projektbeskrivelsen skulle projektets afsluttende evaluering, som nævnt, foregå internt og bidrage til spredning af projektets resultater. Denne afsluttende evaluering vil derfor blive lagt ud på Det Lokale Beskæftigelsesråd for Århus og Samsøs hjemmeside: ”www.lbr-aarhus.dk”.

Afsluttende evaluering af projekt ”Hop i Job”

Den afsluttende evaluering af projekt ”Hop i Job” indeholder en beskrivelse af, hvordan projektet var organiseret, en oversigt over samarbejdspartnere, et afsnit vedr. projektets deltagere (herunder en redefinition af målgruppen), en beskrivelse af, hvordan indholdet i projektet rent faktisk blev udmøntet samt en vurdering af, om de forskellige tiltag har haft en betydning for projektets resultater ”i høj”, ”nogen” eller ”ringe grad”¹², en skematisk oversigt over virksomme tiltag i projektet samt en opsummering af de særligt virksomme tiltag. Herefter følger et afsnit vedrørende projektets resultater og effekt og afsluttes med konklusionen, der besvarer spørgsmålene opstillet i afsnittet ”Afsluttende evaluering” herunder også overvejelser vedrørende forankring og implementering.

Projektets organisering og projektaktører samt andre involverede

Projekt ”Hop i Job” var et projekt under Kulturgynge i Århus, støttet af Det Lokale Beskæftigelsesråd for Århus og Samsø og løb af stablen i perioden feb. 2008 – jan. 2009.

Som tidligere beskrevet har det været et supplement til Kulturgynge's ordinære afklarings- og opkvalificeringsforløb for gruppen af kvinder med anden etnisk baggrund end dansk, der er på kontanthjælp.

Projektet har lokalemæssigt holdt til i Kulturgynge's daværende virksomhed ”City Sleep-In”, Havnegade 20, 8000 Århus C, Kulturgynge's hovedadresse; Mejlgade 53, 8000 Århus C samt på ”Trivselsgruppen A/S” og ”Selvhjælpsgrupper i Århus” adresser (se nedenstående afsnit vedr. projektets samarbejdspartnere).

Der har været tre faste projektmedarbejdere tilknyttet projektet med tilsammen 37 timer pr. uge. Endvidere har projektet haft tilknyttet en uddannet ungecoach i løntilskudsjob med et mindre antal timer om ugen.

Kontaktpersoner er Birgitte Nielsen eller Erik Løve, Mejlgade 53, 8000 Århus C. Tlf. 86192255. E-mail: birgitte@kulturgynge.dk eller erik@kulturgynge.dk.

---

¹² Der bliver både beskrevet tiltag, der direkte har været målrettet projektets deltagere samt andre tiltag, der ikke direkte har været målrettet projektets deltagere, men som har været en del af indholdet i projekt ”Hop i Job”. Vurderingen af tiltagene vil blive foretaget på de førstnævnte tiltag.

Projektets samarbejdspartnere

"Trivselsgruppen A/S" (tidligere "Center for Sundhed og Livsstil"), Norsgade 2- 4 Århus C. Tlf. 87223330.

"Selvhjælpsgrupper i Århus", Mejlgade 8, baghuset, 8000 Århus C. Tlf. 86121272.

"KVINFO"s mentornetværk i Århus, der har oprettet et korps af rollemodeller med etnisk minoritetsbaggrund i projektet "Brug for alle i Danmark". Projektkoordinator og kontaktperson, Mette Fenger. Tlf. 86186481.

Projektets deltagere – herunder en redefinition af målgruppen

Der har i hele perioden været mellem 11-13 projektdeltagere tilknyttet projektet ad gangen.

Projektdeltagerne har alle delvist været inden for målgruppen som beskrevet i projektansøgningen – men typisk har de ikke levet i traditionelle kvinderoller i en traditionel kernefamilie, da de fleste af projektdeltagerne har været enlige mødre. Værd at bemærke er også, at der ikke har været projektdeltagere, der har haft massive psykiske problemstillinger. Men andre helbredsmæssige problemstillinger har alle projektdeltagere været plaget af. I forhold til projektdeltagernes børn er der mange, der har haft specialdiagnoser (f.eks. ADHD), som mødrene og projektet er blevet nødt til at tage hensyn til. Projektdeltagerne har i øvrigt primært været fra landene Irak, Libanon, Vietnam og Thailand.

Der er i hele perioden hele tiden løbende kommet nye projektdeltagere til, og der er løbende blevet udsøst projektdeltagere. Igennem hele forløbet har 16 projektdeltagere været tilknyttet projektet (se Bilag 3).

Indhold i projekt "Hop i Job" samt vurdering af hvad tiltagene har haft af betydning for projektets resultater

Det skal indledningsvist bemærkes, at vurderingen af de enkelte tiltag rubriceres i kategorierne "høj indflydelse på projektets resultater", "nogen indflydelse på projektets resultater" eller "ringe indflydelse på projektets resultater", som beskrevet tidligere. Vurderingerne er foretaget af projektets faste medarbejdere.

Som nævnt i den første statusrapport til Det Lokale Beskæftigelsesråd for Århus og Samsø har "Hob i Job"-tiltagene sammen med dansk- og samfundsundervisning (ikke et "Hob i Job"-tiltag men et nyt tiltag på Kulturgynge) kombineret med aktivering i en af Kulturgynge's virksomheder udgjort hovedelementerne i en projektdeltagers "Hop i Job"-forløb.

Hver enkelt projektdeltager har frit kunnet vælge mellem de forskellige tiltag og kombinere dem efter egne behov. Dog har aktiveringen i en af Kulturgynge's virksomheder og forløbet hos "Trivselsgruppen A/S" samt deltagelsen i tiltaget med "Selvhjælpsgrupper i Århus" været obligatorisk.

De fleste af projektdeltagerne har været i et forløb med et nedsat timetal – mellem 15-20 timer om ugen. Langt de fleste projektdeltagere har valgt et forløb, hvor de enten var i aktivering i en af Kulturgyens virksomheder tre dage om ugen og havde ”Hop i Job”-tiltag to gange om ugen eller omvendt var i aktivering i en af Kulturgyens virksomheder to dage om ugen og ”Hop i Job”-tiltag tre gange om ugen.

Undervisning i kvindegymnastik, sundhed/sund kost og smertehåndtering – én dag om ugen i 5 timer

Indholdet i undervisningen har været Pilates og styrketræning på store bolde, balanceøvelser samt andre former for motion som gåture og svømning. Der har endvidere været fokus på smertehåndtering gennem afspændingsøvelser.

Afspændingsøvelserne tog udgangspunkt i ”Yoga Nidra”¹³. I ”Yoga Nidra” ligger man ned (og i projektet blev projektdeltagerne puttet med et tæppe omkring sig) og går bl.a. igennem alle kroppens dele ved at tænke på dem eller mærke dem, når de nævnes i vejledningen (i projektet nævnt af projektmedarbejderen – men det er også muligt at blive guidet igennem forløbet vha. f.eks. en cd). Man begynder med tommelfingeren på højre hånd, pegefingern osv. På denne måde opleves først højre side af kroppen, og derefter venstre side. Dette gøres i begyndelsen af Yoga Nidra og normalt uden afbrydelser. Herefter fokuseres på at mærke tilstande som varme/kulde og tyngde/lethed¹⁴.

Under Yoga Nidra bliver man ikke bedt om at slappe af. Ordet afspænding forekommer ikke i instruktionerne. I stedet oplever man sin krop, dens forskellige dele, sit åndedræt, forskellige tilstande som tyngde og lethed, varme og kulde – og forskellige mentale billeder og symboler. Det er denne meget systematiske og fastlagte aktivitet, som *udløser* afspændingen¹⁵.

I projektet varede Yoga Nidra seancerne ca. 30 min. pr. gang.

Projektdeltagerne virkede igennem projektføreløbet til at være mest glade for bold- og afspændingsøvelserne. I forhold til afspændingsøvelserne fik projektdeltagerne, som en af projektets medarbejdere udtaler: ”(...) *omsorg og følelsen af, at der er en person, der passer på dem*”. Der var flere af projektdeltagerne, der ”faldt i søvn” under seancerne, men der var også projektdeltagere, der havde svært ved at falde til ro. De urolige fik mere ro på sig, hvis de f.eks. fik deres tæppe foldet på en lidt anden måde. Som ekstra bonus gav afspændingsøvelserne anledning til, at projektmedarbejderen kunne tale med projektdeltagerne om psykiske barrierer som kronisk træthed og dét ikke at kunne sove om natten. Stort set alle projektdeltagere havde svært ved at sove om natten.

---

13 ”Yoga Nidra” er bevidstgørelse: ”(...) ved at tænke på bestemte steder i et nøje fastlagt forløb, eller ved at føle disse områder, eller ved at nævne stedernes navne mentalt, er nok den enkleste, den oprindelige og måske netop derfor den mest frugtbar af alle Nyasa praksis. At opleve varme og kulde, tyngde og lethed, smerte og glæde, ligeså, og hvad Yoga Nidra ellers indeholder af chakra, bestemte symboler og landskaber som man husker. I den dybe Yoga Nidra, gennem Nyasa, berøres, nævnes, vitaliseres alle dele af dit væsen, alle dine muligheder og det er netop denne oplevelse som skaber velvære og klarhed”
(http://www.yoga.dk/artikler/alle_numre_af_bindu/bindu_27/tantra_og_yoga_nidra_om_viden_og_metoder_i_tantra_som_goer_yoga_nidra_saa_enestaaende_effektiv).

14 Det er i øvrigt lykkedes forskere at tage billeder af hjernen under en meditativ dybdeafspænding på Rigshospitalet i København. Målinger af hjernens aktivitet (EEG) viste, at under udførelsen af Yoga Nidra befandt personernes uafbrudt sig i en dyb afspændt tilstand, som ligner søvn
(http://www.stillhet.no/artikler/alle_numre_av_bindu/bindu_27/billeder_af_hjernens_aktivitet_under_yoga_nidra).

15 http://www.stillhet.no/artikler/alle_numre_av_bindu/bindu_27/den_afspaendte_tilstand_og_videnskaben.

Undervisningen i sundhed/sund kost faldt i forlængelse af den praktiske gymnastikundervisning og var meget konkret tilrettelagt. Bl.a. havde hver projektdeltager sin egen madpakke med, hvilket gav anledning til diskussioner om sund kost. Det viste sig, at de fleste af projektdeltagerne generelt spiser sund kost. De havde mod forventning ikke madpakker med, der indeholdte sandwich af lyst brød, kager og lignende – men f.eks. rester af en sund aftensmad. Dette kan muligvis forklares ved, at en stor del af projektdeltagerne har en stor interesse for madlavning, hvilket understøttes af, at hovedparten af projektdeltagerne i arbejdsstræningsdelen har været aktiveret i Gyngens køkken. Der er også mange af projektdeltagerne, der i forvejen har viden om sund kost, da de lider af sygdomme som diabetes og epilepsi, og hvor en sund kost indgår som et vigtigt element for at holde sygdommen i ave.

Tiltaget med undervisning i kvindegymnastik, sundhed/sund kost og smertehåndtering har været godt, hvilket bl.a. ses af projektdeltagernes besvarelse af spørgeskemaet vedr. "Hob i Job"-tiltagene (Bilag 5). De giver udtryk for, at de får det bedre, når de dyrker motion. Og da projektdeltagerne bliver bedt om at svare på, hvad de ville ønske, der havde været mere af i projektet formulerer en af projektdeltagerne det således:

"Jeg ville gerne haft mere gymnastik med XX [en af projektmedarbejderne]"

Som beskrevet i den anden statusrapport til Det Lokale Beskæftigelsesråd for Århus og Samsø håbede projektmedarbejderne på, at tiltaget kunne motivere kvinderne til at gå i gang med noget motion i deres fritid i lokalsamfundet. Men på daværende tidspunkt var dette stort set ikke muligt for projektdeltagerne, da de var alt for "hængt op" af opgaver i hjemmet.

Af spørgeskemaet vedr. "Hop i Job"-tiltagene (Bilag 5) kan det ses, at det ved projektets afslutning stadigvæk ikke er alle projektdeltagere, der dyrker motion i deres fritid. Men dog er der tre projektdeltagere, der besvarer bekræftende på, at de dyrker motion i deres fritid. Som det ligeledes fremgår af nævnte spørgeskema, er projektdeltagerne klar over, at motion kan få dem til at få det bedre med sig selv:

"jeg træner min arm, fordi den gør ondt" (deltager 1)

"jeg tænker, at det er godt for mig [at dyrke motion i min fritid]

– jeg kan lave mange ting" (deltager 2)

"jeg laver gymnastik i min fritid, fordi gymnastik er godt for kroppen" (deltager 3)

Hvis en projektdeltager ikke dyrker motion i sin fritid, er forklaringen bl.a. den, som en af projektdeltagerne formulerer i nævnte spørgeskema:

"jeg laver ikke gymnastik, for jeg ikke har så meget fritid"

Alt i alt vurderer projektet, at dette tiltag har haft *høj* indflydelse på projektets resultater. Hvis man skal evaluere på, hvad man kunne gøre for at forbedre dette tiltag, kunne man f.eks. gøre mere ud af at introducere projektdeltagerne for idrætsforeningslivet.

Undervisning ift. emnet ”Job og kønsroller” samt ”foredrag” hvor etniske rollemodeller sammen med deltagerne taler om, hvordan man løser problemstillinger som pasning af børn ifm. sygdom - én dag om ugen i 3 timer

Undervisningen ift. emnet ”Job og kønsroller” blev afviklet med en undervisningsgang af 3 timer pr. uge. Der har løbende været tilknyttet et par projektdeltagere. Projektdeltagerne har generelt været glade for tiltaget. Som en af projektdeltagerne formulerer det i spørgeskemaet (Bilag 5) under spørgsmålet ”Hvad har du savnet – hvad ville du gerne have haft mere af i projektet?”:

”Jeg ville gerne have haft mere undervisning med YY [en af projektmedarbejderne]”

Af spørgeskemaet (Bilag 5) til projektdeltagerne fremgår det endvidere, at projektdeltagerne synes, at de har lært mere om at være kvinde i Danmark og samtidig være en del af det danske arbejdsmarked.

Men som omtalt i den 3. statusrapport til Det Lokale Beskæftigelsesråd vurderer projektet, at problemstillinger ift. job og kønsroller ikke er en afgørende faktor, når der skal peges på faktorer, der forklarer, hvorfor projektdeltagerne ikke er i arbejde. Dette underbygges af, at hovedparten af projektdeltagerne i spørgeskemaet (Bilag 5) giver udtryk for, at de ikke finder det svært at være kvinde fra et andet land og skulle ind på det danske arbejdsmarked.

Problemstillingerne i relation til job og kønsroller er dog for enkelte af projektdeltagerne så komplicerede og vanskelige (tvangsægteskabsproblematikker og problemstillinger ift. voldelige ægteskaber), at de kræver en meget konkret, individuel indsats. ”Hop i Job” har ikke ydet decideret rådgivning i forbindelse hermed men har sørget for, at disse projektdeltagere har fået kontakt til relevante rådgivere – men resultatet kan ikke siges at være specielt positivt – en projektdeltager er blevet sygemeldt pga. depression, og en projektdeltager er ganske enkelt forsvundet efter sommerferien. Projektet vurderer, at indsatsen over for netop disse kvinder skal styrkes gevaldigt, hvis de skal i arbejde.

Undervisningen i ”Job og kønsroller” har også indeholdt et par ekskursioner, som beskrevet i den anden statusrapport til Det Lokale Beskæftigelsesråd for Århus og Samsø. Bl.a. en til ”Kvindemuseet” i Århus C og en til ”Kvindehuset” (etableret i jan. 2008) i Viby (www.kvindehusetiaarhus.dk/page_31.php). Kvindehuset benyttes af mange forskellige kvinder fra mange forskellige kulturer og med mange forskellige baggrunde. Projektet forventede på denne baggrund, at nogle af projektdeltagerne ved at komme i Kvindehuset kunne danne personlige netværk, som de ellers ikke har meget af.

Projektets erfaringer viser, at projektdeltagerne synes, at det er meget interessant og spændende at være i Kvindehuset. Et par af projektdeltagerne fik indarbejdet i deres forløb i projekt ”Hop i Job”, at de skulle være nogle timer om ugen i Kvindehuset (naturligvis konfirmeret af de pågældendes sagsbehandlere), hvor de bl.a. benyttede sig af muligheden for at sy og tegne/male. Særligt én af de to sagsbehandlere var meget overrasket over den personlige udvikling, som hendes klient (projektdeltager) havde gennemgået i sin tid på Kulturgyngen/projekt ”Hop i Job” og var forbløffet over, at vedkommende viste interesse for også at være i Kvindehuset. Senere i forløbet havde den omtalte klient (projektdeltager) udviklet sig endnu mere og valgte udelukkende at opkvalificere sig i Kulturgyngens arbejdsgruppe i Restaurant Gyngens køkken. Set med projektets øjne har denne projektdeltager profiteret meget af dette og de øvrige ”Hop i Job”-tiltag. Projektdeltageren udvikler til stadighed sine faglige og personlige kompetencer, har netop bestået det obligatoriske hygiejnekursus og får i løbet af foråret 2009 med stor sandsynlighed tilkendt fleksjob.

”Hop i Job” har ift. rollemodel-indsatsen arrangeret 2 x ”foredrag” i samarbejde med ”KVINFO”, hvor to forskellige etniske rollemodeller sammen med projektdeltagerne har talt om, hvordan man løser forskellige problemstillinger.

Det var meningen, at projektet ville afholde tre ”foredrag”, men det viste sig af planlægningsmæssige grunde, at det var mere realistisk med to ”foredrag”, og så viste det sig også midt i projektføreløbet, at der var mere brug for projektmedarbejdernes ressourcer ift. hver enkelt kvinde og hendes problemstillinger; bl.a. ift. de oven for nævnte tvangsægteskabsproblematikker og problemer med voldelige forhold.

Det var meningen, at ”foredragene” med rollemodellerne skulle dreje sig om temaet ”netværksskabelse”. Men de projektdeltagere, der mødte op til det første arrangement, var ikke ”tændt” på dette emne, og da rollemodellen i lige så høj grad kunne fortælle om det at være syg, men dog ikke så syg, at man ikke er i stand til at arbejde, blev dette i stedet for temaet. Rollemodellen fik sat gang i tankerne hos et par af projektdeltagerne, hvilket har resulteret i, at de fik sat ord på deres fremtid og fremtidige job. Det andet ”foredrag” drejede sig som planlagt om emnet ”netværksskabelse”. Her fortalte rollemodellen bl.a. om ”KVINFO”s mentornetværk. Det var meningen, at dette skulle følges op af et besøg hos ”KVINFO”s mentornetværk med projektdeltagerne, men dette havde projektet desværre ikke ressourcer til at gennemføre.

Hvad synes projektdeltagerne om rollemodellernes besøg? Det er lidt sværere at besvare, da der kun er et par projektdeltagere ud af dem, der har besvaret spørgeskemaet (Bilag 5), der har været med til arrangementerne). Disse to projektdeltagere gav udtryk for (Bilag 5), at de var nogenlunde tilfredse med arrangementerne, og ingen af dem besvarede spørgsmålet, der gik på, om de havde lært noget af disse rollemodeller.

Bemærkelsesværdigt er det i denne forbindelse, at projektdeltagerne, når de bliver bedt om at tænke nærmere over, hvad de synes om rollemodel-besøgene, nævner et besøg, som ikke var et egentligt rollemodel-besøg. I en helt anden forbindelse og helt tilfældigt havde projektdeltagerne besøg af en af Kulturgyens kvinder, der har aftenvagter i restaurant Gyngens køkken som led i et ordinært afklarings- og opkvalificeringsforløb på Kulturgyngen. Kvinden er bulgarer og ca. 52 år gammel, har noget uddannelse med sig og har været selvstændig forretningsdrivende i flere år – men var p.t. sygemeldt. Hun fortalte om sig selv, og der var ingen tvivl om, at hendes budskab til projektets kvinder var: ”*Tag jer sammen og kom i gang*”.

Den bulgarske kvinde havde stor gennemslagskraft, et tydeligt budskab og en tydelig kommunikation. Projektet vurderer på baggrund af dette, men også på baggrund af erfaringer med ”Selvhjælpsgrupper Århus” (se afsnittet vedr. ”Selvhjælpsgrupper i Århus” senere i rapporten) og erfaring med målgruppen i al almindelighed, at det er vigtigt, at personer (rollemodeller), der vil påvirke målgruppen, skal besidde disse egenskaber.

I relation til dette tiltag skal det afslutningsvist bemærkes, at projektet har gjort sig en erfaring, som projektmedarbejderne ikke var opmærksomme på ved opstart af projektet. Lidt tilfældigt kom projektdeltagerne på besøg i et dansk hjem et par gange ved frokosttid. Og der kom et par overraskende spørgsmål fra projektdeltagerne: ”*Hvorfor er sengene endnu ikke redt?*” og ”*Hvorfor står der stadigvæk mad og service fremme efter morgenmaden?*” Det gav anledning til en masse erfaringsudveksling om, hvornår man tager sig af de huslige pligter, hvor meget tid man behøver at bruge på dem, og hvordan fordelingen af de huslige pligter kan fordeles (der blev f.eks. talt om, at det ikke kun er kvinden, der bør tage sig af de huslige pligter - hvis begge forældre er udearbejdende – men manden og børnene bør også tage deres del).

Alt i alt vurderer projektet, at tiltaget med undervisning ift. emnet ”Job og kønsroller” samt ”foredrag”, hvor etniske rollemodeller sammen med deltagerne taler om, hvordan man løser problemstillinger som pasning af børn ifm. sygdom, har haft *nogen* effekt i forhold til projektets resultater og effekt.

Hvis man skal gøre noget for at forbedre dette tiltag, kunne man forsøge at etablere mere kontakt mellem danskere og målgruppen. Der kunne f.eks. etableres middage eller kaffesammenkomster for en projektdeltager og dennes naboer i stil med ”Michelles Mission” i 2006, hvor målet var at få 1500 danskere til at spise middag sammen med 1500 nydanskere en enkelt aften for at bygge bro mellem ”dem” og ”os”¹⁶.

Helbredsafklarende samtale(r) i samarbejde med "Trivselsgruppen A/S" i Århus

Idéen var, at "Trivselsgruppen A/S" skulle helbredsafklare hver enkelt projektdeltager ved én individuel samtale pr. deltager. "Trivselsgruppen A/S" vurderede dog, at ressourcerne ift. målgruppen kunne anvendes bedre ved samlet at give projektdeltagerne mulighed for 5 undervisningsgange i "Trivselsgruppen A/S" med både praktisk og teoretisk undervisning af en fysioterapeut indeholdende følgende:

- Arbejde med bækkenbunden, da denne gruppe af kvinder ofte har en meget lille indsigt i vigtigheden af at træne og styrke bækkenbunden med de gener til følge, som ofte vil opstå efter børnefødsler.
- Ryggen, da en styrkelse af ryggen har stor betydning for resten af kroppen.
- Afspænding – betydningen og teorien bag afspænding.
- Kredsløbet og kondition – hvad er et kredsløb og vigtigheden af en god kondition.
- Sundhed og fysisk aktivitet – forståelsen af sammenhængen mellem de to.

Samtidig ville hver deltager få lagt et øvelsesprogram med øvelser, som deltageren ville kunne udføre hjemme ved sig selv.

Hvordan gik det så med forløbet hos "Trivselsgruppen A/S"? Hver undervisningsgang bestod som planlagt af en praktisk og teoretisk del, hvor den praktiske del indeholdt fælles øvelser og individuelle øvelser. En af projektmedarbejderne var sammen med projektdeltagerne til stort set alle undervisningsgange i "Trivselsgruppen A/S". Det var tydeligt, at alle projektdeltagere gik op i motionen med liv og sjæl. Alle blev i bedre humør, når de gik i gang med de forskellige øvelser. Især ”danse- + kredsløbsøvelser” var meget populære men også diverse øvelser i maskiner som ”motionscykel”, ”løbebånd” og ”crosstrainer” kunne få projektdeltagerne i sving. Projektdeltagerne var i øvrigt meget spørgelystne og ville gerne have hjælp til at finde ud af, hvad hver enkelt kunne gøre for at få det bedre. Hver især fik herefter individuelle øvelser, som de kunne arbejde med - også derhjemme. I modsætning hertil var der mange i gruppen, der ikke syntes om afspændingsøvelserne. Fysioterapeuten hos "Trivselsgruppen A/S" forklarer det med, at afspændingsøvelserne kan udløse forskellige ubehagelige oplevelser, der ligger lige under overfladen hos projektdeltagerne – og dette kan føles meget ubehageligt. Projektdeltagernes reaktion på afspændingsøvelserne medførte naturligvis, at dette blev nedprioriteret i hver enkelt undervisningsgang¹⁷.

---

16 <http://www.dr.dk/DR1/michellesmission/omprogrammet.htm>

17 Det kan undre, at projektdeltagerne giver forskellig respons på afspændingsøvelserne afhængig af, hvilket regi det er i. Men en af forklaringerne kan være, at der var tale om forskellige projektdeltagere i de to forløb.

Projektdeltagerne selv giver i spørgeskemaet (Bilag 5) udtryk for, at de har været meget tilfredse med forløbet hos ”Trivselsgruppen A/S” og giver udtryk for, at de har det bedre efter hver undervisningsgang. Flere af projektdeltagerne har endvidere spurgt projektmedarbejderen i ”Hop i Job”, om det ikke var muligt, at de som projektdeltagere kunne komme flere gange om ugen i ”Trivselsgruppen A/S”.

Projektet vurderer, at dette tiltag har haft en *høj* indflydelse på projektets resultater. Det har særligt været positivt, at hver enkelt deltager har fået sat fokus på sine ”skavanker”, og fysioterapeuten har kunnet give særskilte råd til hver enkelt projektdeltager. Bl.a. har en projektdeltager en arbejdsskade, der bevirker, at hun har meget svært ved bruge sin venstre arm. Fysioterapeuten kunne i denne forbindelse afprøve, hvor meget projektdeltageren faktisk kan bruge sin arm og give råd om, hvad projektdeltageren selv kan gøre for at øge bevægeligheden i armen. En anden projektdeltager lider af epilepsi. Projektdeltageren var meget glad for motionen men havde overhovedet ingen føling med sin krop, balance m.v. Projektdeltageren ”overdrev” til tider motionen, og her måtte fysioterapeuten tage en samtale med hende om, hvad der er hensigtsmæssigt ift. motion, når man lider af epilepsi.

Mulighed for, at en projektmedarbejder deltager i trekantsamtaler med projektdeltagerens praktiserende læge og eventuelle andre inden for sundhedsvæsenet efter behov

Der har i projektperioden været behov for at deltage i 3-4 trekantsamtaler med projektdeltagerens praktiserende læger. I tre tilfælde deltog en projektmedarbejder i en trekantsamtale med projektdeltageren og vedkommendes egen læge hos den praktiserende læge, og i et enkelt tilfælde mente projektet, at det kunne være udbytterigt med en trekantsamtale, men projektdeltagerens egen læge ønskede ikke at medvirke.

Trekantsamtalerne har stor effekt ift. de deltagere, der har haft behov for det. Det viser sig, at der sker følgende, når en projektmedarbejder deltager i trekantsamtalerne: a) projektmedarbejderen kan være med til at følge op på en given behandling (f.eks. motivere en projektdeltager til at tage sin medicin), b) projektmedarbejderen kan over for lægen sætte præcise ord på smerter samt beskrive for lægen, hvilke symptomer projektet har observeret¹⁸, c) projektmedarbejderen kan efterfølgende tale med projektdeltageren om det, der er talt om hos lægen¹⁹.

Ud over trekantsamtaler med projektdeltagerens praktiserende læge har det i projektet vist sig at være relevant, at en af projektets medarbejdere efter behov har skrevet breve til deltagerens praktiserende læge med fokus på, hvordan projektet ser og oplever deres patient (projektdeltageren i ”Hop i Job”). Disse breve er skrevet i samråd med projektdeltageren selv, og det har været op til den enkelte projektdeltager at få givet sin praktiserende læge brevet. Det er især mistanke om psykiske sygdomme herunder depression, der har fået projektet til at påbegynde dette initiativ.

Projektet vurderer, at dette initiativ har haft en *høj* grad af indflydelse på projektets resultater og effekt – særligt set i lyset af, at der er 25 % af projektets deltagere, der har haft behov for indsatsen, og at der er halvdelen af disse, der, efter afsluttet projektforløb, er udsluset til selvforsørgelse i form af fleksjob.

---

18 Projektdeltageren har naturligvis mulighed for at have en tolk med til samtaler med egen læge, men det ser ud til, at projektdeltageren og egen læge bedre forstår hinanden, når en af projektets medarbejdere er med.

19 Stort set alle af projektets projektdeltagere har haft meget svært ved at tale med andre end projektets medarbejdere om deres sygdomme. Af en eller anden årsag er de fleste sygdomme tabubelagte i målgruppens kultur – herunder ikke kun psykiske sygdomme (som i en eller anden udstrækning også er tabubelagt i Danmark) men også sygdomme som diabetes og epilepsi.

Herudover er der 25 %, der nu er nærmere arbejdsmarkedet, end de var tidligere (se endvidere afsnittet ”Resultaterne og effekten af projekt ”Hop i Job”).

Mulighed for, at en projektmedarbejder efter behov deltager i familievejledningssamtaler

Som beskrevet i statusrapporterne til Det Lokale Beskæftigelsesråd for Århus og Samsø har der i projektperioden ikke været behov for familievejledningssamtaler. De fleste projektdeltagere med særlige familiemæssige problematikker har sideløbende med sit forløb i projekt ”Hop i Job” haft kontakt med Århus Kommunes Familieafdeling. Projektet er i de fleste tilfælde blevet orienteret om projektdeltagerens kontakt med Familieafdelingen, men det ville være ønskeligt, at projektet i alle tilfælde var blevet orienteret om kontakten og problemstillingerne, da det bl.a. har haft indvirkning på projektdeltagerens fremmødeprocent. I et enkelt tilfælde er det projektet, der har været initiativtager til, at Familieafdelingen er blevet inddraget i en sag.

Som nævnt i en af statusrapporterne til Det Lokale Beskæftigelsesråd for Århus og Samsø havde projektet grundet de før nævnte tvangsægteskabsproblematikker og problemer ifm. voldelige forhold i projektet talt med Kvindehusets leder i Viby, Ann Katrin Dybdahl, om at se på muligheden for at søsætte et nyt tiltag for flygtninge/indvandrerkvinder med problemstillinger i relation hertil. Dette tiltag blev dog ikke realiseret pga. mangel på ressourcer.

Projektet vurderer, at dette tiltag har haft *nogen* eller *ringe* indflydelse på projektets resultater og effekt.

”Mentor” kobles på kvinderne i arbejdsgrupperne, så der kan sættes ekstra fokus på f.eks. korrekte arbejdsstillinger og forebyggelse af stress.

En ”mentor” har som beskrevet i statusrapporterne til Det Lokale Beskæftigelsesråd for Århus og Samsø været koblet på Kulturgyngens arbejdsgruppe i Restaurant Gyngens køkken en dag om ugen. Denne arbejdsgruppe blev udvalgt til at have mentoren tilknyttet, da det var den arbejdsgruppe på Kulturgyngen, som de fleste af projektdeltagere blev arbejdsstrænet i.

Der har fra ”mentorens” side været sat fokus på følgende: a) at afhjælpe sproglige barrierer, b) at give projektdeltagerne redskaber til at minimere smerter pga. f.eks. dårlig ryg i arbejdssituationen, c) hele tiden at tage hånd om almindelige hygiejne- og sikkerhedskrav – f.eks. at undgå at have for lange ærmer og nederdele i køkkenet, da det er uhygiejnisk, undgå at gå med forkert fodtøj (f.eks. højhælede sko eller sandaler), da det er for farligt i et køkken, undgå lange negle, da de nemt knækker samt undgå at bære smykker, da det ligeledes kan være farligt, når man arbejder i et køkken.

Projektdeltagerne har haft stort udbytte af ”mentoren”, hvilket kan ses af spørgeskemaet (Bilag 5). Der er tre af de projektdeltagere, der har besvaret spørgeskemaet, der har været på arbejde, når mentoren har været koblet på. De tre projektdeltagere vurderer, at mentoren har haft en stor værdi for dem i køkkenet.

Når projektdeltagerne bliver spurgt, hvorfor det har været godt, at der var en ”mentor” i køkkenet, når de var på arbejde, viser det sig, at de særligt har været glade for hjælpen ift. de sproglige barrierer. Og så peger de på, at ”mentoren” har været med til at give dem tryk.

Projektmedarbejderne er ligeledes enige i, at dette tiltag har været godt – og nævner endnu en situation, hvor ”mentoren” har vist sig at have effekt. De fleste af målgruppens kvinder finder ikke, at oprydning- og rengøringsarbejdet i køkkenet er forbundet med prestige, og det kan derfor være vanskeligt at motivere projektdeltagerne til at udføre dette arbejde. ”Mentoren” har derfor nogle gange deltaget aktivt med projektdeltagerne i oprydning- og rengøringsarbejdet, hvilket har betydet, at projektdeltagerne har ændret deres opfattelse af disse arbejdsopgaver²⁰. Projektet vurderer samlet set, at dette tiltag har haft en *høj* grad af indflydelse på projektets resultater og effekt.

Hvis det var muligt at koble flere mentortimer på projektdeltagernes arbejdsstræning på Kulturgynge, ville det i øvrigt betyde, at der kunne sættes endnu mere fokus på hver enkelt projektdeltager. F.eks. ville det være muligt individuelt at forberede en projektdeltager til det obligatoriske hygiejnekursus²¹ eller en ekstern praktik.

Etablering af en selvhjælpsgruppe for projektdeltagere, der er ramt af psykisk sygdom eller posttraumatiske symptomer i samarbejde med ”Selvhjælpsgrupper i Århus”

+

Etablering af en selvhjælpsgruppe for flygtninge/indvandrere, der har et familiemedlem, der er ramt af psykisk sygdom eller posttraumatiske symptomer i samarbejde med ”Selvhjælpsgrupper i Århus”.

De tre statusrapporter til Det Lokale Beskæftigelsesråd for Århus og Samsø viser, at projektet mod forventning ikke har haft behov for at etablere netop disse selvhjælpsgrupper. Projektdeltagerne har haft helt andre problematikker, der fylder meget i deres liv. Bl.a. lider en af projektdeltagerne af den sjældne og kroniske sygdom ”middelhavsfeber” (FMF), der primært rammer tyrkere²², er enlig mor, føler sig depressiv og meget ensom.

Projektet havde en ide om, at det eventuelt var muligt at etablere en netværksgruppe for personer med denne sygdom. Projektet arrangerede derfor i samarbejde med et par læger fra afdeling Q på Skejby Sygehus²³ et temamøde vedr. sygdommen, hvor lægerne skulle holde et kort oplæg om sygdommen og besvare spørgsmål, og hvor der efterfølgende var mulighed for dannelse af en netværksgruppe for personer med netop denne sygdom.

Der blev sendt indbydelser ud til praktiserende læger i bl.a. Århus Vest og Århus Syd, Institut for Folkesundhed, Århus Universitet, sagsbehandlere, tyrkiske rollemodeller fra "KVINFO", forskellige af Kulturgyngeens netværk heriblandt Livsværkstederne og ikke mindst afdeling Qs patienter. Der blev endvidere hængt opslag op på Bibliotek og Sundhedshuset i Gellerup.

Til arrangementet mødte der en lille skare op – bl.a. vores projektdeltager med sygdommen. Herudover kom også tre tyrkiske kvinder, der studerer medicin i Århus, og hvor den ene har et barn med sygdommen.

---

20 Projektdeltagernes følgeslutning lader til at være som følger: Er disse opgaver noget ”mentoren” (en fastansat på Kulturgynge) går i gang med et smil på læben og uden at brokke sig – så er det lige så vigtig end opgave at udføre som f.eks. at tilberede en suppe.

21 Se www.ats.dk/kursuskat/?side=8019643.

22 Se f.eks. mere om sygdommen her: <http://www.printo.it/pediatric-rheumatology/information/Danamarca/14.htm>

23 Det er afdeling Q på Skejby Sygehus, der behandler mennesker med middelhavsfeber.

I stedet for overordnede informationer til en stor forsamling blev det til en tæt dialog arrangementsdeltagerne imellem. Der blev udvekslet erfaringer – bl.a. kom det frem, at der findes en tyrkisk hjemmeside om sygdommen, hvor det er muligt for sygdomsramte at chatte med andre, der har sygdommen (www.printo.it/pediatric-rheumatology/index.htm)²⁴.

Som fremgået blev projektets idé om på denne måde at få etableret et netværk for personer med sygdommen middelhavsfeber ikke realiseret. Men projektdeltageren med netop denne sygdom fik meget med sig hjem, og de øvrige, der var med til arrangementet gav også udtryk for, at de havde fået yderligere information om sygdommen²⁵.

Ovennævnte projektdeltager med sygdommen middelhavsfeber havde det i øvrigt, som beskrevet i anden statusrapport til Det Lokale Beskæftigelsesråd for Århus og Samsø, på et tidspunkt så dårligt, at hun i flere tilfælde skar i sig selv. Projektet ville derfor afprøve, om det var muligt at få etableret en selvhjælpsgruppe for unge kvinder med anden etnisk baggrund, der skærer i sig selv. Projektet formodede, at det ikke er afgørende, hvad der forårsager, at de unge kvinder skærer i sig selv, men at det ville være en hjælp for kvinderne at tale med nogen om deres uhensigtsmæssige adfærd. Denne afprøvning fik projektet desværre ikke realiseret.

I anden statusrapport til Det Lokale Beskæftigelsesråd for Århus og Samsø blev der herudover beskrevet en ung projektdeltager, der lider af insulinkrævende diabetes. Projektdeltageren havde meget svært ved at fungere i dagligdagen, og projektets medarbejdere havde en mistanke om, at hun ikke var særlig bevidst om sine kostvaner. Projektet undersøgte, om der er nogen, bl.a. Diabetesforeningen, der har en selvhjælpsgruppe for unge kvinder med anden etnisk baggrund, der lider af insulinkrævende diabetes. Det viste sig, at Diabetesforeningen har diverse selvhjælpsgrupper – men ikke nogen, som projektet fandt relevant. En anden problemstilling ift. Diabetesforeningen er, at man skal være medlem af foreningen for at kunne tilmelde sig en selvhjælpsgruppe, og det har en projektdeltager under normale omstændigheder ikke råd til. Projektet har endvidere haft kontakt med ”Diabetesskolen”, der ville forsøge at etablere en selvhjælpsgruppe for unge med insulinkrævende diabetes²⁶.

I forhold til projektets resultater og effekt vurderer projektet, at tiltaget, hvor projektet har samarbejdet med afdeling Q fra Skejby Sygehus har haft *nogen* effekt.

---

24 Adressen på den tyrkiske hjemmeside, hvor man kan chatte/skrive om sygdommen er altså:

www.printo.it/pediatric-rheumatology/index.htm

Her kan man klikke på, hvilket sprog man vil have. Man kan også gå videre til følgende (på dansk): information om sjældne/kroniske sygdomme herunder middelhavsfeber, centre hvor der i landet arbejdes med denne sygdom, og under familielinket er der en liste over patientforeninger

(www.printo.it/pediatricrheumatology/pediatricrheumatology/index.asp?Lingua=Danimarca&Paese=Denmark)

På tyrkisk;

www.printo.it/pediatric-rheumatology/pediatricrheumatology/index.asp?Lingua=Turchia&Paese=Turkey

Den tyrkiske chat- og informationsside er:

www.tip2000.com/tedavi/akdeniz.html

Nederst på denne side kan man klikke, hvor der står:

[Akdeniz Ateşi ile ilgili Forum yazılarını okumak için Tıklayınız](#)

Her kan man se, hvad folk har skrevet om sygdommen, og man kan selv skrive.

25 Begge læger fra Skejby Sygehus gav i øvrigt udtryk for, at de gerne vil være med til et lignende arrangement igen, og der blev talt om, at det måske skal afholdes i Brabrand, hvor tyrkerne i forvejen hovedsageligt befinder sig, for at få

flere tilhørere. Endvidere blev der talt om, at der kunne være andre sygdomme ifm. flygtninge-/indvandrergruppen, som det kunne være relevant at sætte fokus på ved et lignende arrangement. Begge læger pegede på sygdommen

”tuberkulose”, som i særlig grad rammer somaliere.

26 Projektet ved ikke på nuværende tidspunkt, om ”Diabetesskolen” har realiseret tiltaget.

Samarbejdet med ”Selvhjælpsgrupper i Århus”

Selvom projektet som tidligere nævnt erfarede, at der ikke var behov for at samarbejde med ”Selvhjælpsgrupper i Århus” vedr. de i projektbeskrivelsen nævnte problematikker, ville projektet afprøve, om der kunne etableres andre selvhjælpsgrupper for projektets deltagere.

”Selvhjælpsgrupper i Århus” har ikke tidligere haft kontakt med projektets målgruppe men var parate til at tage udfordringen op – og så det som et udviklende eksperiment. Målgruppen kender stort set ikke noget til idéen om ”hjælp til selvhjælp” og de konkrete selvhjælpsgrupper. Men projektet værdsætter det arbejde, som ”Selvhjælpsgrupper i Århus” står for, så på trods af målgruppens manglende kendskab til idéen om ”hjælp til selvhjælp” og selvhjælpsgruppernes manglende kendskab til målgruppen, havde projektet en idé om, at etableringen af en selvhjælpsgruppe for projektdeltagerne ville kunne gøre en forskel for målgruppen. Projektet må efterfølgende erkende, at det ikke havde forberedt sig nok på de problemstillinger, der kunne opstå – og burde have gjort mere for at forberede projektdeltagerne på forløbet.

I det følgende følger en beskrivelse af forløbet set med projektets øjne²⁷ og forløbet set i ”Selvhjælpsgrupper i Århus” optik under overskriften ”Forløbet set med ”Selvhjælpsgrupper i Århus’ øjne”, hvor foreningens daglige leder, Anita Torlyn, først giver en generel beskrivelse af, hvad det er ”Selvhjælpsgrupper i Århus” står for og kan tilbyde, og herefter hvordan samarbejdet forløb.

Forløbet set med projektets øjne

I november blev projektdeltagerne introduceret til ”Selvhjælpsgrupper i Århus” mundtligt og skriftligt af en projektmedarbejder. De fleste af projektdeltagerne syntes, at det lød som en god ide at få mere at vide om selvhjælpsgrupper. Dog var enkelte bekymrede for, om det kunne betale sig at etablere en sådan gruppe, da en del af gruppens medlemmer ofte er syge. Og for at en gruppe kan give ”hjælp til selvhjælp” kræves der et vist antal.

I starten af december var projektdeltagerne for første gang på besøg i ”Selvhjælpsgrupper i Århus”. En ansat herfra fortalte om selvhjælpsgrupperne, og der var mulighed for at stille spørgsmål. Til dette møde deltog endvidere et par projektmedarbejdere.

Som beskrevet på hjemmesiden for ”Selvhjælpsgrupper i Århus”²⁸ er en selvhjælpsgruppe:

”(…) en gruppe af mennesker, der mødes om et fælles problem. I en selvhjælpsgruppe foregår der ikke behandling – man mødes og diskuterer med andre på basis af gensidighed og ligeværdighed. Og man behandler al information med diskretion. Styrken ved en selvhjælpsgruppe er, at alle har et personligt kendskab til det emne, man mødes om ”

Hver selvhjælpsgruppe, der startes op, får tilknyttet en ”igangsætter”. En igangsætter er en person, som yder et frivilligt, ulønnet arbejde ifm. opstarten af en selvhjælpsgruppe.

²⁷ Der mindes om, at formuleringer i stil med ”projektet mener...” er udtryk for projektmedarbejderes subjektive meninger og holdninger. Idette tilfælde projektmedarbejderen der havde den primære kontakt med ”Selvhjælpsgrupper i Århus”.

²⁸ www.selvhaelpsgrupperiaarhus.dk/

”Selvhjælpsgrupper i Århus” ønsker ifølge deres hjemmeside, at du som igangsætter:

”(...) har lyst til at engagere dig i dine medmennesker ved at lytte til og vise interesse for gruppedeltagerne og være åben overfor de problemer, der måtte opstå”

og

”Du skal som igangsætter ikke udøve behandling eller terapi”

For at blive igangsætter hos ”Selvhjælpsgrupper i Århus” skal man, som projektet opfattede det til første møde, deltage i et igangsætterkursus, og igangsætteren er tilknyttet gruppen lige så længe, som gruppen ønsker det. Det er meningen, at igangsætteren skal få gruppens medlemmer til at tænke over, hvad de ønsker med selvhjælpsgruppen, men igangsætteren skal under ingen omstændigheder definere, hvad gruppens medlemmer ønsker sig af gruppen²⁹.

Gruppen har været sammen fem gange inkl. det første introduktionsmøde. De to første gange efter introduktionsmødet var projektmedarbejderen også med, så projektdeltagerne følte sig trygge og kunne komme godt i gang – men det var ikke meningen, at projektmedarbejderen skulle være aktiv deltager (i afsnittet ”Forløbet set med ”Selvhjælpsgrupper i Århus”’ øjne” beskrives det sådan, at projektmedarbejderen *valgte* at være aktiv deltager).

Fem deltagere mødte første gang op sammen med igangsætteren og projektmedarbejderen. Mødet gik rimelig godt set med projektets øjne. En projektmedarbejder fortæller ifm. evalueringen: *”Igangsætteren fortalte, hvad en selvhjælpsgruppe kan bruges til. Lidt løs snak i gruppen viste, at projektdeltagerne ikke helt havde forstået konceptet. Der blev talt om kærester m.v., indtil igangsætteren satte musik i gang og bad projektdeltagerne om at lukke øjnene og tænke over, hvad de ville bruge gruppen til. Det havde gruppens medlemmer ikke noget forslag til, og jeg som projektmedarbejder blev nødt til at være meget mere aktiv end ønsket og havde en fornemmelse af, at matchet mellem igangsætteren og deltagerne ikke var holdbar - bl.a. fordi hun havde en ”terapeutisk” indgang til arbejdet som igangsætter”.*

En selvhjælpsgruppes medlemmer skal, som projektet har forstået det, selv finde ud af, hvad det er, som de gerne vil tale om – men som en projektmedarbejder fortæller: *”For at komme i gang blev jeg nødt til at medvirke aktivt og ”tage teten”, da der ikke var noget initiativ fra projektdeltagerne og igangsætteren [hvilket hvad angår igangsætteren er naturligt, da det ikke er hans/hendes opgave at definere for gruppen, hvad den ønsker]”.* Anden gang var projektmedarbejderen ligeledes med, og der blev som første gang talt om løst og fast. Vedr. initiativ var mønsteret det samme som første gang ifølge projektmedarbejderen.

Tredje mødegang gik overhovedet ikke som ønsket ifølge projektmedarbejderen. Denne gang havde hun valgt at overlade ansvaret for mødet til projektdeltagerne selv og igangsætteren og var således ikke med til mødet. Projektmedarbejderen blev dog pludselig tilkaldt, fordi *”(...) igangsætter og deltagere ikke kunne få det til at fungere”³⁰.* Set med ”Selvhjælpsgrupper i Århus”’ øjne blev projektmedarbejderen tilkaldt for at få en fælles professionel samtale om problemstillingerne, og hvordan projektet kunne fortsættes – se endvidere afsnittet ””Selvhjælpsgrupper i Århus” og ”Hob i job” projektet”.

---

29 Se en mere udfoldet beskrivelse af igangsætterens rolle i afsnittet ””Selvhjælpsgrupper i Århus” generelle tilbud”, der er skrevet af Anita Torlyn, daglig leder af ”Selvhjælpsgrupper i Århus”.

30 Udtalelsen kommer fra projektets medarbejder, der har samarbejdet med ”Selvhjælpsgrupper i Århus”, ifm. evalueringen af projekt ”Hop i Job”.

Projektdeltagerne gav ifølge projektmedarbejderen udtryk for, at de ikke selv kunne finde på noget at tale om. De forventede, at igangsætteren ville tage styringen og få dem i gang – men dette skete ikke.

Som projektmedarbejderen så det, blev det også tydeligt, at matchet mellem igangsætter og projektdeltagere kunne være bedre på det personlige plan. Projektdeltageren opfattede igangsætteren som energiforladt og deprimeret, og de havde meget svært ved at forstå hende.

Projektdeltagerne beskriver det at være med til møder i ”Selvhjælpsgrupper i Århus” på følgende måde (Bilag 5):

”Jeg synes det var dårligt fordi igangsætteren var dårlig til sit arbejde – hun sad bare og sagde ingenting” (deltager 1)

”Vi [projektdeltagerne] fik ikke rigtigt noget ud af det” (deltager 2)

”Igangsætteren virkede som en person der hele tiden var ked af det” (deltager 3)

”Igangsætteren var dårlig” (deltager 4)

Igangsætteren følte sig, modsat, generet og krænket af projektdeltagerne – projektdeltagerne talte indbyrdes sammen på arabisk, og hun kunne ikke forstå, hvad de sagde - og mente, at de talte negativt om hende.

Aftalen blev herefter, at projektet stillede samarbejdet med ”Selvhjælpsgrupper i Århus” i bero indtil nytår. En projektmedarbejder har efter nytår taget kontakt til ”Selvhjælpsgrupper i Århus” mhp. at genoptage samarbejdet med en ny igangsætter. Aftalen er blevet, at gruppen fortsætter sine møder men foreløbig med projektmedarbejderen som igangsætter.

Gruppen har haft et enkelt møde med projektmedarbejderen som igangsætter. Mødet er foregået på Kulturgynge, da lokalet hos ”Selvhjælpsgrupper i Århus” ikke var ledigt på det tidspunkt, hvor det var hensigtsmæssigt for projektdeltagerne og projektmedarbejderen³¹. Projektmedarbejderen valgte at starte gruppen op på gruppens egne præmisser – altså med sig selv som drivkraft. Formålet med gruppen blev ”socialt samvær”, og foreløbig har gruppen benyttet den til at erfaringsudveksle ifm. forskellige problemstillinger. Spørgsmålet: ”Hvad synes du, at jeg skal gøre?” er flittigt blevet stillet. Gruppen har endvidere besluttet at mødes en aften med børn – og gerne sammen med de danskere, der er i afklarings- og opkvalificeringsforløb på Kulturgynge – til fællesspisning.

---

³¹ Lokaleskiftet har i øvrigt vist sig at være meget praktisk for igangsætteren/projektmedarbejderen mhp. at gøre gruppen selvkørende. Igangsætteren/projektmedarbejderen er på arbejde i sin arbejdsgruppe på Kulturgynge, også når hun fungerer som igangsætter. Dette betyder, at hun bliver nødt til at tage telefonen lidt væk, hvis den ringer. Afbrækkene betyder, at gruppens medlemmer langsomt forberedes på at blive selvkørende.

Det er en åbning ift. netværksdannelse, som projektet ikke tidligere har set hos projektdeltagerne³² og falder godt i tråd med, hvad Murat Er formulerer i sit bachelorprojekt i perspektiveringsdelen:

”(...) I fremtiden kunne det måske med fordel udnyttes, at der både er indvandrere og danskere samlet på samme sted [Kulturbygningen]. I et sådant samarbejde ligger der en stor udfordring, både på det faglige, sociale og kulturelle plan. Der bliver talt om at indvandrerne mangler netværk, men igennem denne udnyttelse af menneskelige kulturelle ressourcer kunne man måske bryde denne barriere og oparbejde et socialt netværk af både anden etniske og etniske danskere.

Forløbet set med ”Selvhjælpsgrupper i Århus”’ øjne

Som nævnt følger her Anita Torlyn (daglig leder af ”Selvhjælpsgrupper i Århus”) kommentarer til forløbet for projekt ”Hop i Jobs” deltagere³³.

Selvhjælpsgrupper i Århus er altid åben for nye tiltag og nye samarbejdspartnere. Så da foreningen får en henvendelse fra Kulturbygningens projekt ”Hop i Job” om, vi ville forsøge, om der kunne etableres en selvhjælpsgruppe med projektets deltagere var vi villigt indstillet.

Selvhjælpsgrupper i Århus’ generelle tilbud

Selvhjælpsgrupper i Århus gjorde det klart, at det foreningen kan tilbyde gruppedeltagerne er rammer og strukturer for deres selvhjælpsgruppe. **Indholdet** skal gruppedeltagerne selv komme med. Selvhjælpsgrupper i Århus stiller lokaler og en Igangsætter til rådighed. En Igangsætter er et ganske almindeligt voksent menneske, der **frivilligt** og **ulønnet** stiller sin tid til rådighed. Der kræves ingen faglige forudsætninger for at blive Igangsætter, men i stedet menneskelige såsom empati, evnen til at lytte og interesse for andre mennesker. Der ikke er tale om behandling men om medmenneskelig samtale. Troen på, at gruppedeltagerne **vil** og **kan selv**, troen på gruppedeltagerens **egne ressourcer**, som blot mangler et sted og nogle enkle rammer for at udfolde sig: **hjælp til selvhjælp**.

---

32 Som Kulturbygningen/projekt ”Hop i Job” har formuleret til Murat Er som respons på hans bachelorprojekt er det ikke ligetil, at få projektdeltagerne til at danne netværk med danskere. Kulturbygningen og projekt ”Hop i Job” har haft mange overvejelser omkring det og også afprøvet forskellige modeller. ”Hop i Job” har bl.a. overvejet at invitere både projektdeltagerne i projekt ”Hop i Job” og personer med dansk etnicitet, der er i afklarings- og opkvalificeringsforløb på Kulturbygningen og med samme problematikker, til at deltage i de omtalte selvhjælpsgrupper. Men projektet har erfaret, at alle deltagere (herunder også Kulturbygningens deltagere med dansk etnicitet) har det så svært individuelt, at de overhovedet ikke kan rumme andres mere alvorlige problemstillinger. Projektet har endvidere forsøgt at tale med projektdeltagerne om, hvordan de fleste danskere benytter sig af venner/veninder til at drøfte svære problemstillinger – men projektdeltagerne har haft meget svært ved overhovedet at forstå, hvad der blev talt om. I denne forbindelse skal det også nævnes, at Kulturbygningen hvert år afholder nogle fester, hvor begge deltagergrupper er inviteret – f.eks. julefrokost og sommerfest. Disse fester følger ”normal” dansk tradition og ligger om aftenen. Men mange af projektdeltagerne er som nævnt alene med deres børn, og de har meget svært ved at få nogen til at passe 4-5 børn. Herudover er der flere, der har børn med særlige behov – og disse børn kan være svære at passe for andre end forældrene og/eller uddannet personale. Kulturbygningen har også tidligere forsøgt at invitere flygtninge-/indvandrergruppen til fest for sig selv om aftenen, hvor også børnene var velkomne. Men der var stort set ingen, der dukkede op til disse arrangementer. Projektet ”krydser” derfor ”fingre” for, at det lykkes denne gang.

33 Anita Torlyn har på opfordring skriftligt beskrevet ”Selvhjælpsgrupper i Århus”’ opfattelse af forløbet med projekt ”Hop i Jobs” deltagere.

Foreningen benævner det også Igangsætter og *ikke* gruppeleder for hele tiden at holde fokus på gruppens ressourcer og dynamik. For at blive Igangsætter hos Selvhjælpsgrupper i Århus skal man have gennemgået vores obligatoriske Igangsætterkursus, hvor vi bl.a. gør meget ud af, at klargøre for de nye Igangsættere, at det *ikke* er dem, som skal finde på, hvad gruppedeltagerne skal lave og snakke om. De skal i stedet have fokus på, at gruppen selv skal tage ansvar. Det kan ske via at vende spørgsmål til Igangsætter om at finde en løsning på gruppens vegne til at give spørgsmålet tilbage til gruppen for, at den selv skal finde løsningen. Foreningen lægger så op til, at det skal være således, at alle i gruppen bliver hørt og føler sig mødt. Dette kan Igangsætteren være rollemodel for ved hjælp af sine spørgsmål og handlinger i selvhjælpsgruppen.

Som udgangspunkt vil foreningen da ”kræve” at henvendelser til os sker frivilligt og på eget initiativ både fordi man så selv allerede i udgangspunktet har taget et ansvar for sig selv og for det andet selv har taget stilling til, at man har et behov for at mødes og tale med andre ligestillede. Man har noget på hjertet, som man gerne vil dele med andre.

Da omdrejningspunktet er samtalen vil vi også stille krav om at man kan tale et rimeligt forståeligt dansk, så de andre gruppedeltagere og Igangsætteren kan gøre sig forståelige overfor hinanden. Inden folk kommer i en selvhjælpsgruppe afholder daglig leder og koordinator en individuel samtale med potentielle gruppedeltagere for at gøre klart, hvad vi kan tilbyde. Bl.a. at det er en selvhjælpsgruppe, hvor ansvaret for indhold er gruppedeltagerens eget og at alle har et medansvar for, hvordan gruppen fungerer - det er *ikke* alene Igangsætterens ansvar, da alle gruppedeltagere er voksne ansvarlige mennesker.

Selvhjælpsgrupper i Århus er godt klar over, at alle mennesker ikke er og kan fungere således 100 % i en selvhjælpsgruppe, men det er vores vision med de rammer vi anvender at være med til at udbrede, at folk ikke bare i deres egen selvhjælpsgruppe med tid vil fungere således, men også vil tage det med ud til familie, venner og arbejdspladser. Vi tror på at respekt, ligeværdighed og mangfoldighed er vejen til et godt og menneskeligt samvær.

Selvhjælpsgrupper i Århus og ”Hob i job” projektet

I forhold til projekt ”Hop i Job” er der så en fast gruppe fra start, hvor Selvhjælpsgrupper i Århus så frem for individuelle samtaler i samarbejde med projektet og med en projektdeltager og en tolk på et gruppemøde fortæller om, hvad en selvhjælpsgruppe er og hvad vi som forening kan tilbyde. Vor repræsentant forklarede efter mødet, at det var vanskeligt, at afgøre, hvor meget gruppedeltagerne forstod både sprogligt og indholdsmæssigt (begrebsmæssigt fx hvad forstå man fx ved en selvhjælpsgruppe). Det var ikke alle, der kunne dansk og indbyrdes i gruppen taltes der også forskelligt sprog, nogle talte fx arabisk, hvilket andre gruppedeltagere ikke forstod.

Foreningen Selvhjælpsgrupper i Århus var dog stadig villig til at tage udfordringen om. Vi synes, at det skulle have en chance. Om ikke andet kunne man få nogle erfaringer for, hvad man senere ville kunne og ikke kunne samt hvad man kunne gøre anderledes.

Der er fra projektet et ønske om en moden Igangsætter. Selvhjælpsgrupper i Århus har en sådan og som faktisk har bevæget i miljøer med anden etnisk baggrund. Desuden er denne Igangsætter rolig i sit temperament, hvilket jeg som daglig leder tænker kan være en god ting, når flere af gruppedeltagerne også har voldsomme oplevelser med i rygsækken. Det aftales med projektet, at mindst den første gang efter vil det være en god ide, at en fra projektet deltager sammen med Igangsætteren.

Det [første møde] forløber ifølge vor Igangsætter rimeligt, men vedkommende synes måske, at deltagerne mere er passive tilhørere end egentlige gruppedeltagere. Næste gang overlades i første omgang initiativet til vor Igangsætter, som oplever, at det er meget vanskeligt at få deltagerne til at klargøre, hvad de gerne vil have ud af et selvhjælpsgruppeforløb. Deltagerne taler også nogle gange sammen indbyrdes selvom der er en gruppedeltager, som er i gang med at fortælle eller når Igangsætteren taler.

Efterfølgende taler Igangsætter og projektets repræsentant om dette. Tydeligvis er der en anden kultur, hvor det opfattes som ok ikke at lytte efter og i stedet tale med sidemanden. Det har været en af vores store overraskelser og lærdomme. Samtidig er vi ikke sikker på, at det gælder for alle de kulturer, der var deltagende. Desuden er vi også i tvivl om det ikke også hænger sammen med aldersspredningen på gruppedeltagerne også var stor. Det var fx de meget unge, som ofte talte sammen indbyrdes selvom andre talte, som sendte og modtog sms. Hos etniske danskere ses denne adfærd jo fx også nogle steder.

Den anden mødegang valgte Igangsætter efter et stykke tid, hvor gruppedeltagerne var passive at sætte meditationsmusik på for at få deltagerne til individuelt at tænke over, hvad de gerne ville bruge gruppen til. Dette var nok en fejl, da denne verden er langt fra gruppedeltagerens og kan af nogle opfattes "terapeutisk". På den anden side siger man jo også, at når noget ikke fungerer så gør noget andet. Det andet fungerede så desværre heller ikke.

Projektets repræsentant valgte så også der igen at tage initiativ og styring. Igangsætteren oplevede, at tiden jo nok gik, men at det måske var et spørgsmål om, hvor meget man kan sige, at gruppedeltagerne var *deltager* i gruppen og i stedet passiv tilhører.

Tredje møde var Igangsætter alene med gruppen, hvor Igangsætter oplevede at gruppen og Igangsætteren var langt fra hinanden og på et tidspunkt talte et par af deltagerne også arabisk indbyrdes, hvilket ikke blot Igangsætteren ikke forstod men også en anden gruppedeltager. (Projektets repræsentant fra Kulturgynge betegnede selv dette som måske nærmende sig mobberi). Igangsætter og daglig leder valgte at ringe til projektets repræsentant for at få en fælles snak om problemstillingerne og om og hvordan projektet skulle køres videre. Selvhjælpsgrupper i Århus ser fra vores side det som en professionel og samarbejdsvillig tilgang. Bl.a. blev der da talt om, at gruppedeltagerne tydeligvis forventer, at Igangsætter og andre enten underviser dem eller fortæller dem, hvad de skal gøre. Som det ses af afsnittet om "Selvhjælpsgrupper i Århus" er det det stik modsatte foreningen "Selvhjælpsgrupper i Århus" står for. Vi har også overfor projektet jo fra starten gjort klart, at det vi kan tilbyde med en Igangsætter *ikke* er en behandler eller en gruppeleder.

I de følgende to afsnit vil der blive fokuseret på, hvad der skal til for at få en selvhjælpsgruppe til at fungere med "Hop i Jobs"'s målgruppe set fra henholdsvis projektets og "Selvhjælpsgrupper i Århus"' side af.

Hvad skal der til for at få en selvhjælpsgruppe til at fungere med "Hop i Job"'s målgruppe - set med projektets briller?

For projektet at se er der flere faktorer i spil. For det første skal målgruppen forberedes bedre på det at være i en selvhjælpsgruppe. Det er ikke nok at informere om det mundtligt og skriftligt på den måde, som projektet har gjort det.

Selvhjælpsgruppetanken ligger meget fjernt for projektdeltagerne og deres kultur. Bl.a. gav et af medlemmerne udtryk for over for igangsætteren fra ”Selvhjælpsgrupper i Århus”, at hun var interesseret i, at de bagte kage sammen. Igangsætteren var imødekommende overfor dette ønske, selvom det ikke umiddelbart ligger i selvhjælpsgruppetanken. Som igangsætteren formulerede det, kunne det at bage sammen evt. fungere som ”is-bryder” og få gruppens medlemmer til at åbne sig over for hinanden. Men da det viste sig, at projektdeltagerne selv skulle betale for råvarerne i denne forbindelse, var de ikke længere interesseret. Et andet af gruppens medlemmer nægtede at tale om personlige historier, hvilket i sagens natur er essensen i en selvhjælpsgruppe.

Det kunne evt. være en mulighed at forberede målgruppen vha. rollespil; dvs. i første omgang prøve at ”lege” selvhjælpsgruppe. Det kunne også være en mulighed, at man talte om selvhjælpsgruppetanken ved at sammenligne med de uformelle ”sorggrupper” bestående af bl.a. familie og venner, der i projektdeltagerens kultur kommer forbi familien og græder sammen med dem, når et familiemedlem dør. Dog er der væsentlige forskelle på projektdeltagerens ”sorggrupper” og en selvhjælpsgruppe, bl.a. det forhold, at medlemmerne i en selvhjælpsgruppe har tavshedspligt.

For det andet, mener projektet, at igangsætteren skal være en person, der kender til målgruppen og dens kultur, og som tager opgaven på sig på gruppens præmisser. Det vil med andre ord sige, at der skal være tale om en person, der har evnen og kompetencen til at ”udvikle” gruppen til en selvstyrende selvhjælpsgruppe. Målgruppen magter ikke selv, set med projektets briller, at få en sådan gruppe til at fungere på samme præmis som en gruppe bestående af etniske danskere. Det kunne evt. være en ide at opstarte en selvhjælpsgruppe i ”Kvindehuset” i Viby, hvor man har kendskab til målgruppen og dens kultur. Dog kan der være det dilemma, at kvinderne er i et hus, hvor de ikke har mulighed for at være ”anonyme”, da de fleste, der kommer i huset, kender hinanden.

Projektet har i relation hertil overvejet på et tidspunkt at lade den nuværende selvhjælpsgruppe med projektets deltagere fortsætte i Kvindehuset, da det kan være nødvendigt at ”klippe navlestrengen” til Kulturgyngen.

Hvad skal der til for at et sådant projekt med oprettelse af en selvhjælpsgruppe kan blive en succes - set med ”Selvhjælpsgrupper i Århus”’ briller³⁴?

Vi [”Selvhjælpsgrupper i Århus”] synes, at det da ville være dejligt om en sådan gruppe med tid også ville sætte pris på værdierne med- og selvansvarlighed og hjælp til selvhjælp, men erkender at der er et stykke vej endnu. Skal et sådant projekt lykkes skal det forbedres på en helt anden måde og over et længere stykke tid. Det er vigtigt for os at understrege, at vi *ikke* anser det for gruppedeltagerens fejl, at det ikke lykkes. De kommer jo netop med de forudsætninger og den baggrund de har. Vi har måske været lidt naive at tro, at der ikke var så langt kulturelt mellem vores samværsform i selvhjælpsgrupperne og så det gruppedeltagerne kender.

Projektet ville skulle vare over tid med en *grubeleder*, der *kulturelt* har godt kendskab til målgruppen, en grubeleder, der har *faglige forudsætninger* for at stå som *underviser* fx i gruppeprocesser og hvordan en selvhjælpsgruppe fungerer. Et sådant projekt kunne også være et samarbejdsprojekt mellem en sådan grubeleder og en Igangsætter fra Selvhjælpsgrupper i Århus, som i et længere forløb kørte parvis og i samarbejde.

---

34 Kommentarerne hertil er ligeledes Anita Torlyns – se endvidere forrige note.

Desuden vil Selvhjælpsgrupper i Århus nok anbefale, at der er en vis homogenitet i sprog, kultur og alder i en gruppe. Måske tager vi fejl, men vi tænker, at der nogle gange sættes lighedstegn ved kultur i arabisk talende og fx tyrkisk talende lande blot fordi de for os danskere ligner. Der kan være ligeså stor forskel i en sådan gruppe.

Tiltagets betydning for projektets resultater og effekt

Når projektet afslutningsvist ser på, hvilken indflydelse tiltaget har haft i relation til projektets resultater og effekt, vurderer projektet, at dette tiltag har haft *noget* indflydelse.

Etablering af lokalnetværk for målgruppen, der bl.a. kan aflaste ifm. børns sygdom.

Dette tiltag blev ikke realiseret. Derimod greb projektet chancen i forbindelse med pædagogernes langvarige strejke i forsommeren 2008 og forsøgte at etablere et netværk for de projektdeltagere, der havde børn i daginstitutioner, der var ramt af strejken.

Det var hensigten, at projektdeltagerne skulle gøre brug af en model, som projektmedarbejderne (og sikkert også mange andre i Danmark) gør brug af, når det ikke er muligt at få sine børn passet i daginstitutionerne. Idéen var, at alle projektdeltagere og projektmedarbejdere skulle tage deres børn med til undervisning i projektet, når det ikke var muligt at få dem passet i deres daginstitutioner. Projektdeltagere og projektmedarbejdere skulle på skift tage sig af alle unger f.eks. ved at tage dem med på en legeplads i en times tid af gangen.

Men selvom projektdeltagerne var blevet informeret om dette tiltag, lykkedes det ikke for projektet at få projektdeltagerne til at møde frem til undervisning med børnene bortset fra en enkelt projektdeltager – og tiltaget kunne således ikke lade sig gøre i praksis.

Projektet har funderet over, hvorfor dette tiltag ikke fungerede og peger på følgende forklaringer: En af projektdeltagerne fik sin mor til at passe sine børn i stedet for, en projektdeltager var i ekstern praktik i en børnehave, der var ramt af strejken, og hun kunne derfor blive hjemme og passe sine børn selv³⁵, endvidere er der flere af projektdeltagerne, der, som beskrevet under afsnittet ”Projektets deltagere – herunder en redefinition af målgruppen”, har børn med særlige behov, som ”fremmede” personer kan have svært ved at passe.

Begrundelsen kan også være, som Murat Er formulerer det i sin rapport ”Indvandrer på arbejdsmarkedet - ”Medborgerskab skaber sammenhængskraft” (s. 8), jf. tidligere:

”Danskernes netværk er som oftest bredere end indvandrerens, da danskernes netværk består af tætte familiære bånd og løse sociale kontakter fra flere steder så som uddannelsesinstitutioner, tidligere jobs osv. Indvandrerens netværk består mere af tætte familiære bånd og mennesker fra samme etniske gruppe som dem selv, idet der som oftest er sproglige og kulturelle barrierer vedrørende venskaber med f.eks. danskere (Ejrnæs, A. (2008) s. 79). Det kommer også til udtryk i mit interview med kursisten [projektdeltager i ”Hop i Job”], hun har kun enkelte danske veninder og de har svært ved at kommunikere. De fleste i hendes omgangskreds er af samme etniske oprindelse som hende selv og sproget foregår i en vekselvirkning af dansk og modersmålet”.

---

35 Pga. en misforståelse opfattede pågældende projektdeltager ikke, at hun, mens børnehaven strejkede, skulle deltage i ”Hop i Jobs” tiltag og arbejdsstræningen på Kulturgynge.

Resultat- og effektmæssigt vurderer projektet, at dette tiltag har haft *nogen/ringe* indflydelse. Men det har under alle omstændigheder over for projektdeltagerne sat fokus på, at det *er* nødvendigt at finde en løsning på børnepasningsproblemet, når børnene ikke kan komme i deres normale institution.

Projektets bagvedliggende metode set udefra

Metodemæssigt har Murat Er i sin rapport "Indvandrere på arbejdsmarkedet - "Medborgerskab skaber sammenhængskraft" (s. 19-20), jf. tidligere, begrundet, at Kulturgyngen/projekt "Hop i Job" gør brug af elementer fra empowerment-metoden, hvilket projektet er meget enige i.

"Det der ligger i ordet "empowerment" betyder at styrke folk i at handle selv. Man kan definere empowerment som opnåelse af meningsfuldhed og kontrol over eget liv (...)" (s. 19).

"Min [Murat Ers] oplevelse af "Kulturgyngen" [og hermed også projekt "Hop i Job] er, at man er sig meget bevidst om at tage udgangspunkt i og fokusere på kursistens ressourcer frem for de eventuelle barrierer der måtte være. Dette kommer til syne under mit interview med en af medarbejderne fra "Kulturgyngen" (...). Nogle af de begreber jeg syntes passer godt ind i "Kulturgyngens" arbejdsmetode er medinddragelse, samarbejde, tillid og respekt for borgeren/kursisten [projektdeltageren]."

De forudsætninger der er for at arbejde med empowerment er at alle opfattes som lige værdifulde uanset køn, alder, rang, status, race og religion. En anden forudsætning er at alle behandles som unikke væsener med hver sine unikke behov (Andersen (2000) s. 97). (s. 20).

Projektet har ikke fra starten været bevidst om, at det gjorde brug af empowerment-elementer men vurderer, efter en diskussion heraf, at det er gældende i arbejdet med projektdeltagerne individuelt, og at det har haft en *høj* grad af indflydelse på projektets resultater og effekt.

Andre tiltag

I nærværende afsnit vil blive gjort rede for de tiltag, som "Hop i Job" har "søsat", men som ikke umiddelbart har været henvendt til projektdeltagerne.

Projektet skulle som fremgået tidligere udarbejde en folder til sagsbehandlere/deltagere med en beskrivelse af projektet og mulighederne for målgruppen med særlig vægt på sundheds- og netværksvinklen samt en folder til privatpraktiserende læger, der gør rede for, at det er muligt at invitere en af Kulturgyngens medarbejdere med til en samtale med en projektdeltager på Kulturgyngen og baggrunden for dette. Projektet fik udarbejdet en folder til sagsbehandlere og projektdeltagere. Folderen til de privatpraktiserende læger blev ikke realiseret.

Projektet skulle generelt udsende nyhedsbreve på Kulturgyngens hjemmeside og til sagsbehandlere med fokus på de positive historier i projektet og i særdeleshed de positive historier ift. sundhed og netværksskabelse, der bevirker, at en deltager får arbejde eller kommer nærmere arbejdsmarkedet.

Projektet har løbende udsendt nyhedsbreve til sagsbehandlere i første halvdel af projektperioden³⁶. I relation til at udsende nyhedsbreve på Kulturgyngens hjemmeside viste det sig ikke at være muligt.

I afslutningen af projektperioden skulle Kulturgyngen afholde en afslutningskonference for sagsbehandlere/privatpraktiserende læger og andet sundhedspersonale med fokus på de positive resultater fra projektet ift. sundhed og netværksdannelse. Dette tiltag blev ikke realiseret på grund af omsiggribende omstruktureringer på Kulturgyngen.

Virksomme tiltag i projekt ”Hop i Job”

Som det fremgår af afsnittet ”Indhold i projekt ”Hop i Job” samt vurdering af hvad tiltagene har haft af betydning for projektets resultater” har de fleste af tiltagene vist sig at være virksomme. Her opstilles tiltagene i skematisk form rubriceret efter, om de ifølge projektets vurdering har haft ”høj indflydelse”, ”nogen indflydelse”, ”nogen/ringe indflydelse” eller ”ringe indflydelse” på projektets effekt og resultatmål.

Høj indflydelse	Nogen indflydelse	Nogen/ringe indflydelse	Ringe indflydelse
Undervisning i kvindegymnastik, sundhed/sund kost og smertehåndtering – én dag om ugen i 5 timer	Undervisning ift. emnet ”Job og kønsroller” samt ”foredrag” hvor etniske rollemodeller sammen med projektdeltagerne taler om, hvordan man løser problemstillinger som pasning af børn ifm. sygdom - én dag om ugen i 3 timer	Mulighed for, at en projektmedarbejder efter behov deltager i familievejledningssamtaler	
Fem undervisningsgange i ”Trivselsgruppen A/S” med både praktisk og teoretisk undervisning af en fysioterapeut indeholdende øvelser og teori ift. bækkenbunden, ryggen, afspænding, kredsløbet og kondition samt sammenhængen mellem sundhed og fysisk aktivitet.	Temamøder vedr. specielle sygdomme i deltagergruppen, hvor der samarbejdes med specialister fra sundhedsvæsenet.	Etablering af lokalnetværk for målgruppen, der bl.a. kan aflaste ifm. børns sygdom (tiltaget lykkedes ikke – men der blev sat fokus på vigtigheden af, at projektdeltagerne finder en løsning på børnepasningsspørgsmålet).	

36 Grundet omstruktureringer på Kulturgyngen i efteråret 2008 var der ikke medarbejderressourcer til at udarbejde nyhedsbreve i efteråret 2008.

Mulighed for, at en projektmedarbejder deltager i trekantsamtaler med projektdeltagerens praktiserende læge og eventuelle andre inden for sundhedsvæsenet efter behov.	Etablering af selvhjælpsgrupper for målgruppen – evt. i samarbejde med ”Selvhjælpsgrupper i Århus”.		
”Mentor” koblet på projektdeltagerne i arbejdsgrupperne. Mentoren er med til: a) at afhjælpe sproglige barrierer, b) at give projektdeltagerne redskaber til at minimere individuelle smerter i arbejdssituationen, c) at tage hånd om almindelige hygiejne- og sikkerhedskrav m.v.			
Brug af empowerment-elementer i arbejdet med målgruppen.			

Særligt virksomme tiltag

På baggrund af ovenstående vurderer projektet, at følgende tiltag (tiltag rubriceret under ”Høj indflydelse på projektets resultat”) i projekt ”Hop i Job” har været særligt virksomme:

- **Undervisning i kvindegymnastik, sundhed/sund kost og smertehåndtering – én dag om ugen i 5 timer**
- **Fem undervisningsgange i "Trivselsgruppen A/S" med både praktisk og teoretisk undervisning af en fysioterapeut indeholdende øvelser og teori ift. bækkenbunden, ryggen, afspænding, kredsløbet og kondition samt sammenhængen mellem sundhed og fysisk aktivitet.**
- **Mulighed for, at en projektmedarbejder deltager i trekantsamtaler med projektdeltagerens praktiserende læge og eventuelle andre inden for sundhedsvæsenet efter behov.**

- ”Mentor” koblet på projektdeltagerne i arbejdsgrupperne. Mentoren er med til: a) at afhjælpe sproglige barrierer, b) at give projektdeltagerne redskaber til at minimere individuelle smerter i arbejdssituationen, c) at tage hånd om almindelige hygiejne- og sikkerhedskrav m.v.
- (Brug af empowerment-elementer i arbejdet med målgruppen).

Sidstnævnte tiltag er sat i parentes, da det ikke er et tiltag, som projektet havde som mål at afprøve i projekt ”Hop i Job”, og da der ikke er arbejdet med det bevidst fra projektets side af. Det er dog medtaget, da Murat Er nævner det som en særlig virkningsmekanisme på Kulturgynge/”Hob i Job” i sin bacheloropgave.

Evaluering af effekt og resultatmål

Er resultatmålene opnået? Hvad har effekten været? Og hvilke tiltag har været særligt virksomme?

De tørre tal

Som det ses af Bilag 3 har der været 16 projektdeltagere igennem et forløb i projekt ”Hop i Job” på Kulturgynge. Af disse 16 projektdeltagere er 4 efter projektperiodens udløb fortsat i ordinære aktiveringsforløb på Kulturgynge.

Følgende afsnit skitserer, hvad der er sket med projektdeltagerne efter endt projektforløb. Kulturgynge opererer i deres ordinære forløb på Kulturgynge med forskellige udslusningskategorier (kategori 1-9), der dækker over følgende:

Kategori 1: Ustøttet arbejde

Kategori 2: Ordinær uddannelse med eller uden støtte fra Århus Kommune (AMA)

Kategori 3: Fleksjob

Kategori 4: Pension/pensionsansøgning

Kategori 5: Optræning med løntilskud på offentlig arbejdsplads

Kategori 6: Optræning med løntilskud på privat arbejdsplads

Kategori 7: Kurser der er en del af en fremtidig jobplan, f.eks. pc-kørekort

Kategori 8: Anden form for beskæftigelse, der er et led i jobplanen, og som bringer deltageren tættere på arbejde eller uddannelse

Kategori 9: Uafklaret (barsel, fraflyttet, behandling, ikke mødt mv.)

Nærværende evaluering vil referere til disse udslusningskategorier. De deltagere, der fortsat er i forløb på Kulturgynge efter endt projektforløb er at finde i kategori 8, når de er medregnet.

Samlet udslusning i antal og procent (inklusive deltagere der forsat er tilknyttet Kulturgynge)

Udslusningskategori	Antal	Procent
1. Ustøttet arbejde	0	0
2. Ordinær uddannelse med eller uden støtte fra AMA	1	6,25
3. Fleksjob	2	12,5
4. Pension / pensionsansøgning	1	6,25
5. Op træning med løntilskud på offentlig arbejdsplads	0	0
6. Op træning med løntilskud på privat arbejdsplads	0	0
7. Kurser der er en del af en fremtidig jobplan	1	6,25
8. Anden form for beskæftigelse, der er et led i jobplanen, og som bringer pgl. tættere på arbejde eller uddannelse	6	37,5
9. Uafklaret (barsel, fraflyttet, behandling, ikke mødt mv)	5	31,25
I alt	16	100

Som det ses er der ikke nogen af projektdeltagerne, der er kommet i ustøttet arbejde eller ordinær uddannelse med eller uden støtte fra Århus Kommune. Der er to projektdeltagere, der er kommet i fleksjob og en enkelt, der har fået pension. Der er ingen projektdeltagere, der er kommet i forløb med op træning med løntilskud på offentlig eller privat arbejdsplads. Derimod er der 7 projektdeltagere, der er fortsat på kurser, der er en del af en fremtidig jobplan eller i anden form for beskæftigelse, der er et led i jobplanen, og som bringer projektdeltageren tættere på arbejdsmarkedet. 5 af projektdeltagerne er uafklarede.

Hvis der ses nærmere på tallene inden for kategori 9 fordeler antallet sig på følgende måde:

Flyttet	1
Sygdom/barsel / behandling	2
Udeblevet	1
Jobsøgende	0
Andet	1

En projektdeltager er flyttet, to er stoppet pga. sygdom, en er udeblevet, og en er rejst ud af landet (kategorien "Andet").

Resultaterne og effekten af projekt "Hop i Job"

Som det fremgår af projektbeskrivelsen var projekt "Hop i Jobs" effekt og resultatmål følgende:

"100 % af projektdeltagerne bliver afklaret og udsluses med en realistisk jobplan.

30 % af projektdeltagerne udsluses til hel eller delvis selvforsørgelse i form af: ordinært arbejde, uddannelse, fleksjob, pension samt løntilskudsjob i offentlig eller privat virksomhed.

35 % af projektdeltagerne er ikke blevet placeret, men er kommet tættere på arbejdsmarkedet, evt. skiftet til en højere matchgruppe.

5 % vil af forskellige årsager ikke kunne placeres et andet sted efterfølgende. Det drejer sig om deltagere, der er fraflyttet kommunen, barsel, sygdom, behandling for misbrug”.

I nedenstående afsnit sammenholdes disse procenttal med de procenttal, der er gældende for projekt ”Hop i Job” ved projektafslutning. Dog vil der i sammenligningen ikke blive set nærmere på førstnævnte resultatmål, da samtlige projektdeltagere er blevet afklaret og udsluset med en realistisk jobplan – lige bortset fra en enkelt, der pludselig forsvandt efter en sommerferie.

Samlet udslusning (inkl. deltagere der fortsat er tilknyttet Kulturgynge)

Af ”Bilag 3” fremgår det, at ”Hop i Jobs” effekt og resultatmål er følgende, hvis de deltagere, der fortsat er i et forløb på Kulturgynge tælles med under kategorien 8:

25 % af deltagerne er overgået til hel- eller delvis selvforsørgelse (svarer til udslusningskategori 1-6)

43,75 % af deltagerne er endnu ikke blevet placeret - men er kommet tættere på arbejdsmarkedet, evt. skiftet til en højere matchgruppe (svarer til udslusningskategori 7-8)

31,25 % af deltagerne har det af forskellige årsager ikke været muligt at placere andet sted efter ”Hop i Job”-forløbet (svarer til udslusningskategori 9)

Samlet udslusning (ekskl. deltagere der fortsat er i aktivering på Kulturgynge)

Når der ses på ”Hop i Job”s effekt og resultatmål, når de deltagere, der fortsat er i et forløb på Kulturgynge, ikke tælles med er resultaterne følgende (jf. Bilag 3):

33,3 % af deltagerne er overgået til hel- eller delvis selvforsørgelse (svarer til udslusningskategori 1-6)

25 % af deltagerne er endnu ikke blevet placeret – men er kommet tættere på arbejdsmarkedet, evt. skiftet til en højere matchgruppe (svarer til udslusningskategori 7-8)³⁷

41,67 % af deltagerne har det af forskellige årsager ikke været muligt at placere andet sted efter ”Hop i Job”-forløbet (svarer til udslusningskategori 9)

I det efterfølgende ses der nærmere på den samlede udslusning, hvor de deltagere, der fortsat er i aktivering på Kulturgynge, ikke er talt med - i stedet for den samlede udslusning, hvor de deltagere, der fortsat er i aktivering på Kulturgynge er talt med. Dette skyldes, at projektdeltagerne, der fortsat er tilknyttet på Kulturgynge ift. sidstnævnte er indplaceret i kategori 8, hvilket ikke er sandsynligt er gældende for alle fire, når de afslutter deres forløb på Kulturgynge. Der tegner sig (jan. ’09) et billede af, at de fire projektdeltagere, der fortsat er i et ordinært forløb på Kulturgynge, vil blive udsluset på følgende måde; to projektdeltagere vil blive afklaret og komme i fleksjob, en vil fortsætte i ordinært arbejde, og en vil endnu ikke være blevet placeret, men vil være kommet tættere på arbejdsmarkedet.

---

³⁷ Det skal i øvrigt bemærkes, at projektet ikke har haft ressourcer til at gå ind i en undersøgelse af, om det for relevante projektdeltagere har været muligt at skifte til en højere matchgruppe.

Ift. førstnævnte kategori må projektets mål siges at være nået. 33,3 % af projektdeltagerne er overgået til hel- eller delvis selvforsørgelse, hvor der i projektbeskrivelsen blev regnet med 30%.

Ift. anden kategori må projektets mål siges ikke at være nået. 25 % af projektdeltagerne er endnu ikke placeret – men er kommet tættere på arbejdsmarkedet. I projektbeskrivelsen var målet, at 35 % af projektdeltagerne kom tættere på arbejdsmarkedet.

Dette kan muligvis forklares ved, at der er 4 projektdeltagere, der endnu ikke har afsluttet deres forløb på Kulturgynge. Hvis man kigger på den oversigt, der viser den samlede udslusning i antal og procent (*inklusive* de fire deltagere der forsat er tilknyttet Kulturgynge), er procenttallet for denne kategori 43,75 %. Heraf er der sandsynligvis én projektdeltager, der vil være at finde i samme kategori efter endt forløb på Kulturgynge, hvilket betyder, at kategori 2 vil få et højere procenttal end den har på nuværende tidspunkt.

I relation til tredje kategori forventede Kulturgynge, at det kun ville være 5 % af projektdeltagerne, det ikke ville være muligt at placere af forskellige årsager. Men tallet er for denne gruppe 41,67 %, hvilket betyder, at resultatet ikke er nået. Det forholdsvis høje procenttal skal ses i lyset af, at procenttallene i de to første kategorier *er* eller sandsynligvis *bliver* lidt højere end forventet. Endvidere må det bemærkes, at denne gruppe af projektdeltagere har meget mere komplekse sygdomme og familiære forhold end kendetegnende for resten af målgruppen; f.eks. er en af projektdeltagerne fra denne gruppe muligvis prostitueret, HIV-positiv, har haft en langvarig lungebetændelse, lever i et voldeligt forhold, og hendes barn er tvangsfjernet fra hjemmet (der arbejdes nu på at tilkende hende pension). En anden projektdeltager fra denne gruppe er fastlåst i en familier situation, der er uløselig (et tvangsægteskabslignende dilemma), har fået konstateret, at hendes dreng lider af ADHD og er gået ned med depression (er nu sygemeldt)³⁸.

I følgende afsnit bliver der set nærmere på, hvordan resultaterne for ”Hop i Job” forholder sig sammenholdt med de resultatmål, som Kulturgynge normalt opererer med³⁹ (Bilag 3).

Resultatmål som Kulturgynge normalt opererer med i ordinære afklarings- og opkvalificeringsforløb

45 % af borgerne skal være placeret til hel- eller delvis selvforsørgelse i form af job, uddannelse, fleksjob eller pension.

35% af borgerne skal være sendt videre til optræning med løntilskud, kurser ifm. jobplan eller kurser, der bringer borgeren tættere på en gennemførlig jobplan.

20 % af borgerne kan af forskellige årsager ikke placeres efter forløbet (flyttet, sygdom, barsel, jobsøgende m.v.)

Af procenttallene fremgår det, at Kulturgynge ved gennemførelsen af projekt ”Hop i Job” primært forventede at kunne reducere antallet af projektdeltagere, der af forskellige årsager ikke kan placeres efter et afsluttet projektforsløb (fra 20 % til 5 %). Dette viste sig ikke at holde stik, da procenttallet for udsluset projektdeltagere fra ”Hop i Job” i denne kategori var 41,67 %.

---

38 Det kan dog ikke udelukkes, at tiltagene i ”Hop i Job” for disse projektdeltagere viser sig at have effekt på sigt (se afsnittet ”Konkrete eksempler” – de to sidstnævnte eksempler).

39 Gældende for samtlige – både etniske danskere og øvrige med anden etnisk oprindelse end dansk, der er i afklarings- og opkvalificeringsforløb på Kulturgynge.

Modsat forventede Kulturgyngen ikke, at procenttallene kunne øges for projektdeltagere, der blev placeret i kategorien under hel- eller delvis selvforsørgelse i form af job, uddannelse, fleksjob eller pension (45 % ift. 30 %). Men resultatet af projektet viser, at procenttallet i denne kategori er forøget i forhold til det forventede. Og hvis man ser på de projektdeltagere, der endnu ikke er afsluttet fra Kulturgyngen, og hvad projektet formoder de udsluses til, vil dette procenttal forhøjes yderligere. Dog ikke så det bliver på et niveau, som Kulturgyngens resultatmål sædvanligvis er i denne kategori.

Endelig kan det aflæses, at Kulturgyngen forventede, at projekt "Hop i Job" kunne bevirke, at procenttallet for projektdeltagere, der bliver sendt videre til optræning med løntilskud, kurser ifm. jobplan eller kurser, der bringer borgeren tættere på en gennemførlig jobplan, ville være det samme som resultatmålet i denne kategori i ordinære afklarings- og opkvalificeringsforløb på Kulturgyngen. Dette er ikke lykkedes, idet der er 25 procent af projektdeltagerne, der er sendt videre til optræning med løntilskud, kurser ifm. jobplan eller kurser, der bringer borgeren tættere på en gennemførlig jobplan. Dette procenttal vil dog forhøjes, hvis de projektdeltagere, der endnu ikke er udsluset fra projektet, udsluses til det, som projektet formoder, at de udsluses til.

Alt i alt må det på baggrund af de overordnede afsnit konkluderes, at projektet primært har haft en effekt for den gruppe af projektdeltagere, der udsluses til hel- eller delvis selvforsørgelse i form af job, uddannelse, fleksjob eller pension. Det kan i forlængelse heraf konkluderes, at de projektdeltagere, der er udsluset i denne kategori er udsluset enten til fleksjob eller pension. Det kan endvidere konkluderes, at projektet ikke har kunnet nedbringe antallet af projektdeltagere, der ikke kan placeres nogen steder efter endt forløb. Herudover har det heller ikke helt haft den ønskede effekt på gruppen af projektdeltagere, der bliver sendt videre til optræning med løntilskud, kurser ifm. jobplan eller kurser, der bringer projektdeltageren tættere på en gennemførlig jobplan.

Konklusion

Som nævnt i afsnittet "Afsluttende evaluering" sigter nærværende evaluering på at besvare spørgsmålene:

- Er projektets mål opnået, hvordan eller hvorfor ikke?
- Har projektets tiltag været virksomme, og hvilke tiltag har været særligt virksomme?
- Hvad er perspektiverne ift. forankring og eventuel implementering af projektet?

Projektets planlagte effekt- og resultatmål:

100 % af projektdeltagerne bliver afklaret og udsluses med en realistisk jobplan.

30 % af projektdeltagerne udsluses til hel eller delvis selvforsørgelse i form af: ordinært arbejde, uddannelse, fleksjob, pension samt løntilskudsjob i offentlig eller privat virksomhed.

35 % af projektdeltagerne er ikke blevet placeret, men er kommet tættere på arbejdsmarkedet, evt. skiftet til en højere matchgruppe.

5 % vil af forskellige årsager ikke kunne placeres et andet sted efterfølgende. Det drejer sig om deltagere, der er fraflyttet kommunen, barsel, sygdom, behandling for misbrug.

Resultatmål og effekt af projekt ”Hop i Job”

Hvis der ses på de opstillede effekt og resultatmål kan det konkluderes, at alle projektdeltagere er blevet afklaret og udsluset med en realistisk jobplan, bortset fra en enkelt projektdeltager, der pludselig forsvandt.

33,3 % af projektdeltagerne er blevet udsluset til hel eller delvis selvforsørgelse. Dette mål er således nået.

25 % af projektdeltagere er endnu ikke placeret men er kommet tættere på arbejdsmarkedet. Dette resultat ligger et stykke fra det ønskede mål. Som beskrevet tidligere kan dette muligvis forklares ved, at der er fire projektdeltagere, der endnu ikke har afsluttet deres forløb på Kulturgynge. Som tidligere nævnt virker det næppe sandsynligt, at alle disse fire deltagere vil være at finde i nærværende udslusningskategori men i den førnævnte udslusningskategori, når de udsluses fra Kulturgynge.

I relation til udslusningskategorien med projektdeltagere, det ikke har været muligt at placere andet sted efterfølgende forventede Kulturgynge, at procenttallet ville være 5 %. Men procenttallet viste sig at blive 41,67 %, hvilket betyder, at resultatet ikke er nået.

Projektet vurderer alt i alt, at projekt ”Hop i Jobs” tiltag har haft en ikke uvæsentlig betydning for over halvdelen af projektdeltagerne. Ifm. projektets øvrige projektdeltagere har tiltagene ikke haft nogen betydning. Dette kan forklares ved, at denne gruppe af projektdeltagere har meget mere komplekse sygdomme og familieære forhold end de øvrige projektdeltagere.

Resultater og effekt bør ikke kun måles i tal og procenter

Et projekt som projekt ”Hop i Job”, bør ikke kun måles i tal og procenter. Projektdeltagerne i projekt ”Hop i Job” siger selv, at de har fået det bedre igennem projektførelsen (se bl.a. Bilag 5). Gennemgående for projektet har været, at projektdeltagerne i samtlige af projekt ”Hop i Jobs” tiltag har fået et ”rum”, hvor de har haft mulighed for at ”læse af” - og det har mindsket behovet for fokus på projektdeltagerens øvrige problemstillinger ud over ledighed i arbejdsstrøgsdelen, dvs. når de har arbejdet i en af Kulturgynge arbejdsgrupper. Som en af projektdeltagerne sagde på et tidspunkt: *”Når jeg har fået talt om mine problemer her, så er jeg stadigvæk ked af det, men jeg har det alligevel bedre”* og en anden projektdeltager sagde: *”Vi glemmer vores problemer, når vi er på arbejde”*.

Virksomme og særligt virksomme tiltag i projekt ”Hop i Job”

Som fremgået har de fleste af projektets tiltag været virksomme. Særligt virksomme har følgende tiltag været:

- Undervisning i kvindegymnastik, sundhed/sund kost og smertehåndtering – én dag om ugen i 5 timer

- Fem undervisningsgange i "Trivselsgruppen A/S" med både praktisk og teoretisk undervisning af en fysioterapeut indeholdende øvelser og teori ift. bækkenbunden, ryggen, afspænding, kredsløbet og kondition samt sammenhængen mellem sundhed og fysisk aktivitet.
- Mulighed for, at en projektmedarbejder deltager i trekantsamtaler med projektdeltagerens praktiserende læge og eventuelle andre inden for sundhedsvæsenet efter behov.
- "Mentor" koblet på projektdeltagerne i arbejdsgrupperne. Mentoren er med til: a) at afhjælpe sproglige barrierer, b) at give projektdeltagerne redskaber til at minimere individuelle smerter i arbejdssituationen, c) at tage hånd om almindelige hygiejne- og sikkerhedskrav m.v.
- (Brug af empowerment-elementer i arbejdet med målgruppen)⁴⁰.

Perspektiver ift. implementering og forankring af de særligt virksomme tiltag i projekt "Hop i Job"

Projektet har i forbindelse med nærværende evaluering drøftet og overvejet, hvordan de særligt virksomme tiltag fra projekt "Hop i Job" kan implementeres og forankres, hvilket beskrives nærmere i dette afsnit.

Vedr. undervisningstiltaget med kvindegymnastik, sundhed/sund kost og smertehåndtering samt undervisningstiltaget i samarbejde med Trivselsgruppen A/S med både praktisk og teoretisk undervisning af fysioterapeut indeholdende øvelser og teori ift. kroppen

Projektet anbefaler, at der som en del af et afklarings- og opkvalificeringsforløb på Kulturgynngen fremover etableres et tilbud for målgruppen, som indbefatter ovennævnte tiltag. Undervisningstiltaget kan etableres i samarbejde med Trivselsgruppen A/S, men det kan også være en anden leverandør som et oplysningsforbund, IDA (idrætsdaghøjskole i Århus⁴¹) eller lignende. Det er dog vigtigt, at der er en fysioterapeut tilknyttet, som kan være med til at afdække hver enkelts individuelle problemstillinger og give individuelle råd og øvelser. I relation hertil kunne det være ønskeligt, at deltagerne efter behov kunne konsultere en kostvejleder med erfaring med målgruppen. Som beskrevet tidligere har nogle af projekt "Hop i Jobs" deltagere benyttet sig af projektets "coach" - særligt ifm. emnet "kost og sundhed" med positivt udbytte.

---

40 Som nævnt tidligere er sidstnævnte tiltag sat i parentes bl.a. fordi, det ikke er et tiltag, som projektet havde som mål at afprøve i projekt "Hop i Job", og da der ikke er arbejdet med det bevidst fra projektets side af. Det er dog omtalt, da Murat Er fremhæver det som en særlig virkningsmekanisme på Kulturgynngen/"Hob i Job" i sin bacheloropgave.

41 [Http://www.idaa.dk/](http://www.idaa.dk/)

Vedr. ”mentor” i arbejdsgrupperne samt mulighed for at en medarbejder deltager i trekantsamtaler med projektdeltagerens praktiserende læge og eventuelle andre inden for sundhedsvæsenet efter behov

Projektet vurderer, at det er et ”must” for arbejdet med målgruppen på Kulturgynge at have en ”mentor” tilknyttet Kulturgynge med 37 timer pr. uge.

”Mentoren” skal varetage opgaver som nævnt i afsnittet ”Mentor kobles på kvinderne i arbejdsgrupperne (...)” og herudover varetage opgaver som at deltage i trekantsamtaler med deltagerne og de praktiserende læger, følge deltagerne i eventuelle selvhjælpsgrupper og til undervisning i kvindegymnastik m.v.

Finansiering

Kulturgynge er p.t. afhængig af eksterne midler for at få en ”mentor” og tiltaget vedr. den nævnte undervisning i kvindegymnastik m.v. integreret på Kulturgynge. Projektet ser følgende muligheder ifm. finansiering:

1) En model kunne være at fortsætte samarbejdet med Trivselsgruppen A/S, IDA, et oplysningsforbund eller en anden leverandør af tilsvarende ydelser og søge fondsmidler hos ”Sygekassernes Helsefond⁴²” og/eller Socialministeriets puljer (specifikt ”Tips og Midler”⁴³), der på denne måde kunne dække udgifterne til mentorens arbejdsopgaver, og Trivselsgruppen A/S, IDA eller anden leverandørs udgifter til gymnastikundervisningen m.v. Kulturgynge har siden 1987, hvor Kulturgynge blev etableret, løbende modtaget midler fra Sygekassernes Helsefond ifm. nye tiltag på Kulturgynge. Sygekassernes Helsefond er derfor et relevant sted for Kulturgynge at søge midler.

2) I slutningen af 2009 skal Kulturgynge genforhandle sin kontrakt med Århus Kommune ifm. ”afklarings- og opkvalificeringsforløb” på Kulturgynge. Samarbejdet med Trivselsgruppen A/S eller anden leverandør samt en eventuel mentorordning på Kulturgynge kan muligvis integreres i de afklarings- og opkvalificeringsforløb, som Kulturgynge i forvejen har med Århus Kommune - men til en ny pris. Det er også muligt, at Århus Kommune er interesseret i at købe et nyt tilbud hos Kulturgynge (til en ny pris), der for målgruppen indeholder de nævnte tiltag⁴⁴.

3) Vedr. en mentor på Kulturgynge kan man undersøge, om det muligt at få midler gennem den offentlige mentorordning, hvor kommunen yder et tilskud til en ny medarbejder i den første tid på virksomheden eller uddannelsen. Som der står på CABI's hjemmeside⁴⁵:

”Jobcenteret kan yde støtte til en mentorordning, når en ledig deltager i tilbud efter beskæftigelsesloven, dvs. vejledning og opkvalificering, virksomhedspraktik eller løntilskudsjob og fleksjob. Det samme gælder, hvis ledige tilbyde ordinær ansættelse”⁴⁶.

---

42 Se mere om Sygekassernes Helsefond her: www.helsefonden.dk/pages.asp.

43 [Http://www.frivilligraadet.dk/tilskudsmuligheder/](http://www.frivilligraadet.dk/tilskudsmuligheder/).

44 Det kan i denne sammenhæng overvejes, om tilbuddet skal erstattes af et lignende tilbud, der er gældende for alle kvinder, der er i afklarings- og opkvalificeringsforløb på Kulturgynge.

45 Se mere om CABI her: <http://www.cabiweb.dk/forside/generelt/om+cabi>.

46 [Http://www.cabiweb.dk/forside/generelt/lovstof/rekruttering/mentorordning](http://www.cabiweb.dk/forside/generelt/lovstof/rekruttering/mentorordning).

Brug af empowerment-elementer i arbejdet med målgruppen

Til sidst en kommentar vedr. det virksomme tiltag, som empowerment-elementerne har vist sig at være, men som ikke har været en del af de tiltag, som projekt ”Hop i Job” har haft til hensigt at afprøve virkningen af.

Projektet anbefaler, at Kulturgyngen styrker sit arbejde med målgruppen ved f.eks. i sin efteruddannelsesplan at fokusere på ”empowerment” teoretisk og metodisk. Ved at sætte sig ind i teorien skærpes fokus på, hvilke handlemuligheder der er effektive ift. målgruppen. I relation hertil skal det bemærkes, at Kulturgyngen p.t. er i gang med at undersøge muligheden for et samarbejde Stavne Gård (Norge/Trondhjem)⁴⁷.

---

47 <http://www.stavne.no/>